

„Poznać przeszłość” klasa 2 liceum ogólnokształcącego i technikum. Zakres podstawowy
Podstawa programowa 2022

Wymagania na poszczególne oceny

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Rozdział I. Europa i Nowy Świat						
Wielkie odkrycia geograficzne	<ul style="list-style-type: none"> Przyczyny wielkich odkryć geograficznych Wyprawy Portugalczyków Odkrycia Hiszpanów Podróż dookoła świata Znaczenie wielkich odkryć geograficznych Cywilizacje prekolumbijskie i ich osiągnięcia 	- lokalizuje w czasie i przestrzeni: wyprawy odkrywcze Krzysztofa Kolumba (1492), Vasco da Gamy (1497-1498), Ferdynanda Magellana (1519-1522) - identyfikuje postacie: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana - wymienia przyczyny i uwarunkowania organizowania wielkich odkryć geograficznych	- stosuje pojęcie <i>karawela</i> - identyfikuje postać Bartolomeu Diasa - przedstawia osiągnięcia: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana - wymienia ludy prekolumbijskie zamieszkujące Amerykę Środkową i Andy - wskazuje na mapie zasięg kolonialnych posiadłości Portugalczyków i Hiszpanów - wyjaśnia, na czym polegało przełomowe znaczenie wypraw	- stosuje pojęcia: <i>busola, cywilizacja prekolumbijska</i> - lokalizuje w czasie i przestrzeni: postanowienia traktatu w Tordesillas (1494), wyprawę odkrywczą Bartolomeu Diasa (1488)- identyfikuje postać Bartolomeu Diasa, - wyjaśnia wpływ kryzysu gospodarczego w końcu XV w. na organizację wypraw odkrywczych	- stosuje pojęcia: <i>karaka, kwadrant, astrolabium, laska św. Jakuba</i> - lokalizuje w czasie i przestrzeni cywilizacje prekolumbijskie, założenie pierwszej posiadłości portugalskiej w Afryce (1415), pokonanie przesmyku łączącego Amerykę Północną z Południową przez Hiszpanów (1513) - identyfikuje postacie: Juana Sebastiána Elcaño, Ameriga	- ocenia skutki wielkich wypraw odkrywczych dla Europejczyków

		(wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu) - wymienia skutki wielkich odkryć geograficznych	Vasco da Gamy, Krzysztofa Kolumba i Ferdynanda Magellana - przedstawia przebieg pierwszej wyprawy Krzysztofa Kolumba - opisuje przebieg wyprawy Ferdynanda Magellana	- wyjaśnia, dlaczego przyrządy nawigacyjne i nowe rodzaje okrętów były szczególnie ważne podczas wypraw oceanicznych - wyjaśnia, na czym polegała wymiana pomiędzy Starym a Nowym Światem - wymienia osiągnięcia cywilizacji Majów, Azteków i Inków	Vespucciego - przedstawia rolę Izabeli Kastylijskiej i Ferdynanda Aragońskiego w organizowaniu wypraw do Nowego Świata - porównuje przebieg wypraw odkrywczych Portugalczyków i Hiszpanów - wyjaśnia znaczenie wyprawy Ameriga Vespucciego dla wiedzy geograficznej Europejczyków - charakteryzuje przyczyny i skutki wielkich odkryć geograficznych, uwzględniając ich aspekt polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy	
Podboje kolonialne i ich skutki	<ul style="list-style-type: none"> • Początki konkwisty w Ameryce • Podbój państwa Azteków 	- stosuje pojęcia: <i>konkwista, konkwistador, dualizm gospodarczy,</i>	- stosuje pojęcia: <i>metropolia, faktoria, kompania handlowa, manufaktura,</i>	- stosuje pojęcia: <i>giełda towarowa, rolnictwo intensywne, rolnictwo</i>	- lokalizuje w czasie zakaz czynienia niewolników z Indian (1543)	- ocenia skutki ekspansji kolonialnej dla

<ul style="list-style-type: none"> • Podbój imperium Inków • Imperium portugalskie • Handel kolonialny • Niewolnictwo w Nowym Świecie • Gospodarka europejska po odkryciach geograficznych • Skutki ekspansji kolonialnej 	<p><i>gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, pańszczyzna</i></p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni podboje Hernána Cortésa (1519-1521), Francisca Pizarra (1530-1533)</p> <p>- wskazuje na mapie podział Europy będący konsekwencją dualizmu w rozwoju gospodarczym kontynentu- wymienia skutki ekspansji kolonialnej Europejczyków (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe wewnątrz tego procesu)</p> <p>- wyjaśnia, dlaczego doszło do zjawiska dualizmu gospodarczego w Europie w XVI w.</p>	<p><i>inflacja, płodozmian, folwark, wczesny kapitalizm</i></p> <p>- wskazuje na mapie zasięg kolonialnych imperiów Hiszpanii i Portugalii w Ameryce</p> <p>- przedstawia przebieg podbojów Hernána Cortésa i Francisca Pizarra</p> <p>- wyjaśnia przyczyny sukcesów konkwistadorów w Nowym Świecie</p> <p>- wymienia czynniki decydujące o powstaniu gospodarki wczesnokapitalistycznej</p> <p>- omawia rozwój gospodarczy Europy Zachodniej w XVI w.</p> <p>- przedstawia funkcjonowanie gospodarki w Europie Środkowo-Wschodniej w XVI w.</p>	<p><i>ekstensywne</i></p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni odkrycie Brazylii przez Portugalczyków (1500)</p> <p>- identyfikuje postacie: Montezumy, Atahualpy</p> <p>- omawia organizację i funkcjonowanie kolonialnego imperium portugalskiego</p> <p>- wyjaśnia, na czym polegał model handlu w ramach tzw. złotego trójkąta</p> <p>- omawia zmiany w handlu europejskim wywołane ekspansją kolonialną</p> <p>- wyjaśnia, dlaczego w Europie Środkowo-Wschodniej wykształcił się</p>	<p>- identyfikuje postać Tupaca Amaru</p> <p>- przedstawia osiągnięcia Pedra Cabrala</p> <p>- przedstawia etapy hiszpańskich i portugalskich podbojów kolonialnych</p> <p>- charakteryzuje skutki ekspansji kolonialnej Europejczyków, uwzględniając ich aspekt polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy</p> <p>- charakteryzuje czynniki, które zadecydowały o powstaniu gospodarki wczesnokapitalistycznej</p> <p>- porównuje rozwój gospodarczy dwóch sfer ekonomicznych XVI-wiecznej Europy</p>	<p>Europejczyków i ludów kolonizowanych</p> <p>- ocenia postępowanie Europejczyków wobec rdzennych mieszkańców Ameryki</p> <p>- ocenia skutki gospodarcze i społeczne dualizmu gospodarczego w Europie w XVI w.</p>
---	--	--	--	---	---

				inny niż w Europie Zachodniej model funkcjonowania gospodarki		
Kultura i sztuka renesansu	<ul style="list-style-type: none"> • Początki odrodzenia • Literatura odrodzenia • Sztuka renesansu • Architektura czasów odrodzenia • Nauka w okresie odrodzenia 	<p>- stosuje pojęcia: <i>odrodzenie (renesans), humanizm, teoria heliocentryczna</i></p> <p>- lokalizuje w czasie renesans w Europie (od drugiej połowy XV do XVI w.)</p> <p>- identyfikuje postacie: Mikołaja Kopernika, Michała Anioła Buonarottiego, Leonarda da Vinci</p> <p>- przedstawia osiągnięcia Mikołaja Kopernika, Michała Anioła, Leonarda da Vinci</p> <p>- wymienia cechy charakterystyczne architektury, malarstwa i rzeźby epoki renesansu</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>mecenat, rewolucja naukowa</i></p> <p>- lokalizuje w czasie wynalezienie druku (ok. 1450)</p> <p>- identyfikuje postacie: Williama Szekspira, Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga</p> <p>- przedstawia osiągnięcia Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga,</p> <p>- wyjaśnia, jakie znaczenie miało upowszechnienie się druku dla rozwoju kultury i nauki</p> <p>- charakteryzuje główne cechy humanizmu renesansowego</p> <p>- identyfikuje zabytki architektury i sztuki renesansu</p> <p>- przedstawia cechy</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>makiawelizm</i></p> <p>- lokalizuje w czasie pierwsze wydanie <i>O obrotach sfer niebieskich</i> Mikołaja Kopernika (1543)</p> <p>- identyfikuje postacie: Francesca Petrarki, Dantego Alighieri, Niccola Machiavellego, Giovanniego Boccaccia, Donata Bramante, Albrechta Dürera, Jeana Bodina, Thomasa More'a, Sandro Botticellego, Tycjana, Rafaela Santiiego</p> <p>- przedstawia osiągnięcia Jeana Bodina, Thomasa</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>manieryzm, inkunabuł</i></p> <p>- identyfikuje postacie: François Rabelais'go, Miguela de Cervantesa, Miguela Serveta, Andreasa Vessaliusa, Donatella, Jana van Eycka, Rogera van der Weydena, Hieronimusa Boscha, Hansa Memlinga, Hansa Holbeina Młodszeo, Pietera Breugela Starszego, Sofonisby Anguissoli</p> <p>- opisuje najważniejsze dokonania i odkrycia naukowe okresu renesansu</p> <p>- porównuje architekturę i</p>	<p>- porównuje rozwój sztuki i literatury renesansu w różnych krajach europejskich</p> <p>- ocenia dorobek sztuki i literatury doby renesansu</p>

			<p>charakterystyczne literatury odrodzenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polegał przełom naukowy doby renesansu - wyjaśnia, czym charakteryzował się tzw. <i>człowiek renesansu</i> 	<p>More'a, Niccola Machiavellego-</p> <p>przedstawia wpływ idei humanizmu na rozwój kultury i sztuki odrodzenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego Włochy stały się kolebką renesansu - wyjaśnia, w jaki sposób sztuka renesansu nawiązywała do osiągnięć antyku 	<p>sztukę renesansu do osiągnięć epok poprzedzających odrodzenie</p>	
<p>Reformacja w Europie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny reformacji • Luter i początki reformacji • Luteranizm • Wojny religijne • Kalwinizm • Anglikanizm • Następstwa reformacji 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>reformacja, luteranizm, kalwinizm, anglikanizm</i> - lokalizuje w czasie: wystąpienie Marcina Lutra (1517), zawarcie pokoju augsburskiego (1555) - identyfikuje postacie: Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>celibat, odpust, zbór, protestanci, sekularyzacja, predestynacja, Akt supremacji, kościół narodowy</i> - lokalizuje w czasie: wojnę chłopską w Niemczech (1524-1526), ogłoszenie Aktu supremacyjnego (1534) - identyfikuje postać Tomasza Müntzera 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>symonia, nepotyzm, anabaptyzm, Związek Szmalkaldzki, purytanizm, tumult</i> - lokalizuje w czasie ogłoszenie tzw. Konfesji Augsburskiej (1530), sekularyzację Prus Książęcych (1525), przyjęcie nazwy <i>protestanci</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Jana Wiklefa, Jana Husa, Filipa Melanchtona, Miguela Serveta - wyjaśnia, jakie skutki przyniosła radykalizacja nurtów reformacji - opisuje przebieg rozprzestrzeniania się luteranizmu i kalwinizmu w Europie - przedstawia religijne, polityczne, 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje zasady nowych wyznań: luterkańskiego, kalwińskiego - ocenia społeczne i polityczne skutki reformacji

		<ul style="list-style-type: none"> - wymienia przyczyny reformacji - omawia przyczyny i skutki wojen religijnych w Niemczech - wyjaśnia, jakie były skutki reformacji 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie zasięg wyznań reformowanych w Europie w XVI w. - przedstawia osiągnięcia Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII - przedstawia okoliczności i konsekwencje wystąpienia Marcina Lutra - omawia zasady luteranizmu, kalwinizmu i anglikanizmu - wyjaśnia, w jaki sposób wynalazek druku wpłynął na rozprzestrzenianie się idei reformacyjnych - omawia przebieg reformacji w Europie (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu) 	<p>(1529)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Karola V, Albrechta Hohenzollerna, Ulricha Zwingliego - wyjaśnia, co odróżniało religijność protestancką od katolickiej - przedstawia organizację Kościoła kalwińskiego - omawia okoliczności powstania Kościoła anglikańskiego - przedstawia przyczyny, postulaty i skutki wojny chłopskiej w Niemczech 	<p>gospodarcze, społeczne, kulturowe następstwa reformacji</p>	
Reforma	• Reforma	- stosuje pojęcia:	- stosuje pojęcia:	- lokalizuje w	- stosuje pojęcia:	- ocenia rolę

katolicka	<p>katolicka i kontrreformacja</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sobór trydencki • Inkwizycja i cenzura • Wojny religijne • Jezuici • Zmiany w religijności po soborze trydenckim 	<p><i>kontrreformacja, inkwizycja, indeks ksiąg zakazanych</i></p> <p>- lokalizuje w czasie obrady soboru trydenckiego (1545-1563), noc św. Bartłomieja (1572)</p> <p>- wymienia działania podjęte przez Kościół katolicki wobec reformacji</p> <p>- przedstawia instytucje powołane przez Kościół katolicki do walki z reformacją oraz metody ich działania</p>	<p><i>reforma katolicka, hugenoci, jezuici</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: założenie zakonu jezuitów (1534), odnowienie Świętej Inkwizycji (1542), utworzenie indeksu ksiąg zakazanych (1559), ogłoszenie Edyktu nantejskiego (1598)</p> <p>- identyfikuje postacie: Ignacego, Loyoli, Małgorzaty Walezjuszki, Henryka Burbona</p> <p>- przedstawia osiągnięcia Ignacego Loyoli</p> <p>- przedstawia decyzje soboru trydenckiego</p> <p>- wyjaśnia, jaką rolę odegrał zakon jezuitów w walce z reformacją</p>	<p>czasie: wojnę w Niderlandach (1566-1648), wprowadzenie kalendarza gregoriańskiego (1582)</p> <p>- identyfikuje postacie: Katarzyny Medycejskiej, Filipa II, Wilhelma Orańskiego</p> <p>- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny religijnej w Niderlandach</p> <p>- charakteryzuje działalność zakonu jezuitów</p> <p>- omawia przyczyny, przebieg i skutki rywalizacji katolików z hugenotami we Francji</p>	<p><i>gezowie, panteizm</i></p> <p>- lokalizuje w czasie powstanie Republiki Zjednoczonych Niderlandów (1588)</p> <p>- identyfikuje postacie: Giordana Bruna, Andrzeja Boboli</p> <p>- omawia zmiany w religijności katolickiej po soborze trydenckim</p> <p>- rozstrzyga, które spośród działań podjętych w celu zahamowania reformacji były najbardziej skuteczne</p>	<p>soboru trydenckiego w realizacji reformy katolickiej</p> <p>- ocenia stosunek Kościoła katolickiego do reformacji</p>
Rozdział II. „Złoty wiek” Rzeczypospolitej						
Panowanie ostatnich Jagiellonów	<ul style="list-style-type: none"> • Panowanie synów Kazimierza Jagiellończyka 	<p>- stosuje pojęcia: <i>hold pruski, teoria heliocentryczna, arras</i></p>	<p>- stosuje pojęcie <i>Dominium Maris Baltici</i></p> <p>- lokalizuje w</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>Komisja Morska, arkada, attyka, literatura</i></p>	<p>- lokalizuje w czasie pokój wieczysty z Turcją (1533)</p>	<p>- ocenia stosunki Polski z sąsiadami na</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Walka o wpływy nad Bałtykiem • Początki odrodzenia na ziemiach polskich • Szkolnictwo i nauka • Literatura renesansu 	<p>- lokalizuje w czasie hołd pruski (1525)</p> <p>- identyfikuje postacie: Zygmunta Starego, Albrechta Hohenzollerna, Zygmunta Augusta, Mikołaja Kopernika, Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego</p> <p>- wskazuje główne kierunki polityki zagranicznej Zygmunta Starego</p> <p>- przedstawia polityczne konsekwencje hołdu pruskiego</p> <p>- wymienia osiągnięcia kultury renesansu w Polsce</p>	<p>czasie: zjazd wiedeński (1515), wojnę pruską (1519-1521), I wojnę północną (1563-1570)</p> <p>- identyfikuje postacie: Jana Olbrachta, Aleksandra I Jagiellończyka, Bony Sforzy, Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Stanisława Orzechowskiego</p> <p>- przedstawia osiągnięcia Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta</p> <p>- omawia politykę bałtycką prowadzoną przez Zygmunta Augusta</p> <p>- przedstawia przyczyny i skutki wojny o Inflanty (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p> <p>- opisuje zmiany terytorialne państwa polsko-</p>	<p><i>sowizdrzalska</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: hołd Gottharda Kettlera (1561), pokój w Szczecinie (1570)</p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę na Mołdawię (1497)</p> <p>- identyfikuje postacie: Maksymiliana I Habsburga, Gottharda Kettlera, Filipa Kallimacha, Franciszka Florentczyka, Macieja z Miechowa, Marcina Kromera</p> <p>- omawia przyczyny i skutki wypraw Jana Olbrachta na Mołdawię</p> <p>- charakteryzuje stosunki polsko-habsburskie za panowania Zygmunta Starego</p>	<p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Koźminem (1497), bitwę pod Orszą (1514), bitwę pod Obertynem (1531)</p> <p>- identyfikuje postacie: Wojciecha Oczki, Bernarda Moranda, Bernarda Wapowskiego, Marcina Bielskiego, Bartosza Paprockiego, Biernata z Lublina</p> <p>- lokalizuje w przestrzeni tereny, które Polska i Litwa utraciły w pierwszej połowie XVI w.</p> <p>- przedstawia politykę zagraniczną Aleksandra Jagiellończyka</p> <p>- przedstawia konsekwencje konfliktów zbrojnych</p>	<p>przełomie XV i XVI w.</p> <p>- ocenia, czy władcy Polski dostrzegali zagrożenie ze strony Prus</p> <p>- ocenia działalność polityczną Zygmunta Augusta</p> <p>- ocenia osiągnięcia renesansu polskiego</p> <p>- ocenia dorobek polskiej myśli politycznej doby renesansu</p>
--	---	--	---	--	---	---

			<p>litewskiego w XVI w.</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje system szkolnictwa na ziemiach polskich - omawia rozwój literatury renesansowej w Polsce - wyjaśnia, jakim celom służyła literatura społeczno-polityczna czasów renesansu 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, w jakich okolicznościach Jagiellonowie utracili wpływy w Czechach i na Węgrzech - przedstawia okoliczności sekularyzacji Inflant - wyjaśnia, skąd czerpali wzorce polscy zwolennicy idei renesansowych - przedstawia okoliczności, jakie sprzyjały rozprzestrzenianiu się idei renesansowych w Polsce 	<p>toczonych przez Zygmunta Starego z Moskwą, Krzyżakami, Mołdawią i Turcją</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia charakterystyczne cechy architektury renesansowej w Polsce - przedstawia osiągnięcia polskiej nauki w okresie renesansu - wyjaśnia, dlaczego Zamość jest przykładem tzw. miasta idealnego 	
Demokracja szlachecka	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost znaczenia szlachty • Początki parlamentaryzmu • Stan szlachecki • Ruch egzekucyjny 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>sejm walny, izba poselska, senat, sejmik, konstytucja, elekcyjność tronu, demokracja szlachecka</i> - lokalizuje w czasie: przywileje cerekwicko-nieszawskie 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>sejm zwyczajny, sejm nadzwyczajny, magnateria, szlachta średnia, przywilej sądowy, rokosz, ruch egzekucyjny, wojsko kwarciane</i> - lokalizuje w czasie: przywilej koszycki (1374), 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>prawo ziemskie, egzekucja dóbr, nobilitacja, szlachta zagrodowa, szlachta gołota, królewszczyzny</i> - lokalizuje w czasie: przywilej czerwiński (1422), warecki 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>elekcja vivente rege</i> - lokalizuje w czasie przywilej w Mielniku (1501), rokosz lwowski (1537) - wyjaśnia, jakie znaczenie dla szlachty miało sprawowanie 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polegała specyfika rozwiązań ustrojowych przyjętych w Rzeczypospolitej - ocenia funkcjonowanie

		(1454), konstytucja <i>Nihil novi</i> (1505) - identyfikuje postacie: Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta - wymienia instytucje polskiego parlamentaryzmu - wyjaśnia, jaką rolę w kształtowaniu się demokracji szlacheckiej w Polsce odegrała konstytucja <i>Nihil novi</i>	przywileje jedlneńsko-krakowskie (1430 i 1433), pierwszy sejm walny (1468), sejm egzekucyjny (1562-1563) - wyjaśnia, z czego wynikała i na czym polegała uprzywilejowana pozycja szlachty w Rzeczypospolitej - opisuje kompetencje sejmu walnego - omawia skład i kompetencje stanów sejmujących wchodzących w skład sejmu walnego - wyjaśnia, jaką rolę w polskim systemie politycznym odgrywały sejmiki - przedstawia osiągnięcia ruchu egzekucyjnego	(1423), piotrkowski (1496) - identyfikuje postać Mikołaja Sienickiego - przedstawia przyczyny wzrostu znaczenia szlachty w XVI w. - omawia najważniejsze przywileje nadane polskiej szlachcie przez królów - przedstawia rodzaje sejmików szlacheckich - omawia rodzaje sejmów - charakteryzuje rozwarstwienie stanu szlacheckiego - wyjaśnia, jakie były okoliczności narodzin ruchu egzekucyjnego - wskazuje cele ruchu egzekucyjnego	urzędów - charakteryzuje rolę szlachty w społeczeństwie Rzeczypospolitej	demokracji szlacheckiej
Reformacja i kontrreformacja	• Luteranizm w Polsce	- stosuje pojęcie <i>konfederacja</i>	- stosuje pojęcia: <i>bracia polscy</i>	- stosuje pojęcia: <i>dysydenci, unici</i> ,	- lokalizuje w czasie rozłam	- ocenia tolerancję

<p>cja w Rzeczypospolitej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost popularności kalwinizmu • Bracia polscy • Tolerancja religijna • Czasy kontrreformacji • Unia brzeska 	<p><i>warszawska</i></p> <p>- lokalizuje w czasie konfederację warszawską (1573)</p> <p>- wymienia wyznania reformowane i mniejszości wyznaniowych w Rzeczypospolitej w XVI w.</p> <p>- wymienia działania Kościoła katolickiego podejmowane w Rzeczypospolitej w ramach kontrreformacji</p>	<p><i>(arianie), unia brzeska, wolność religijna, ekumenizm</i></p> <p>- lokalizuje w czasie ugodę sandomierską (1570), unię brzeską (1596)</p> <p>- identyfikuje postacie: Fausta Socyna, Piotra Skargi</p> <p>- wskazuje na mapie zasięg wyznań reformowanych i mniejszości wyznaniowych w Rzeczypospolitej w XVI w.</p> <p>- omawia przebieg kształtowania się tolerancji religijnej w Rzeczypospolitej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)-</p> <p>wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolitą nazywano państwem bez stosów</p>	<p><i>dyzunicy</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: sprowadzenie jezuitów do Polski (1564), otwarcie Akademii Wileńskiej (1579)</p> <p>- identyfikuje postacie: Jana Łaskiego Młodszego, Stanisława Hozjusza</p> <p>- wyjaśnia, z jakich powodów ludność różnych narodowości oraz wyznań i religii osiedlała się w Rzeczypospolitej</p> <p>- przedstawia rozwój luteranizmu i kalwinizmu w Polsce-</p> <p>przedstawia zasady wiary, przekonania i działalność braci polskich</p> <p>- omawia konsekwencje unii brzeskiej</p>	<p>kalwinów i arian (1562-1565)</p> <p>- identyfikuje postacie: Piotra z Goniądza, Jakuba Wujka</p> <p>- wyjaśnia, jaki stosunek mieli polscy władcy do rozprzestrzeniania się wyznań reformowanych</p> <p>- przedstawia, w jakich okolicznościach zawarto unię brzeską</p> <p>- wyjaśnia, w jaki sposób ustroj Polski wpływał na rozwój reformacji</p>	<p>wyznaniową w Polsce w odniesieniu do sytuacji w Europie</p>
-------------------------------	--	--	---	---	---	--

			- charakteryzuje reakcję Kościoła katolickiego na postępy reformacji w Polsce			
Spółeczeństwo i gospodarka Rzeczypospolitej w XVI w.	<ul style="list-style-type: none"> • Spółeczeństwo Rzeczypospolitej • Miasta i rzemiosło • Handel gdański • Folwarki i pańszczyzna 	<p>- stosuje pojęcia: <i>burmistrz, poddaństwo, folwark, pańszczyzna, gospodarka folwarczno-pańszczyźniana</i></p> <p>- charakteryzuje strukturę społeczną Rzeczypospolitej</p> <p>- przedstawia cechy charakterystyczne gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Rzeczypospolitej</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>cech, ława, partacz</i></p> <p>- przedstawia sposób funkcjonowania miast w Rzeczypospolitej</p> <p>- omawia rozwój rzemiosła i handlu w Rzeczypospolitej w XVI w.</p> <p>- wyjaśnia, jak ukształtowała się wyjątkowa pozycja gospodarcza Gdańska w Rzeczypospolitej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>ludzie luźni, trzeci ordynek</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: statut warcki (1423), przywilej piotrkowski (1496), wprowadzenie minimalnego wymiaru pańszczyzny (1520)</p> <p>- omawia rozwój miast w Rzeczypospolitej szlacheckiej</p> <p>- przedstawia przyczyny rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Rzeczypospolitej</p> <p>- wyjaśnia, w jaki sposób szlachta tworzyła folwarki</p> <p>- przedstawia</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>monopol propinacyjny</i></p> <p>- wyjaśnia, kto i dlaczego pozostawał poza systemem stanowym w Rzeczypospolitej</p> <p>- wyjaśnia, dlaczego miasta w Rzeczypospolitej miały słabszą pozycję niż ośrodki miejskie na zachodzie Europy</p> <p>- omawia rolę Gdańska w gospodarce Rzeczypospolitej w XVI w.</p>	<p>- ocenia gospodarczą rolę Gdańska w XVI w.</p> <p>- ocenia polską specyfikę w zakresie struktury społecznej i modelu życia gospodarczego (gospodarka folwarczno-pańszczyźniana) na tle europejskim</p> <p>- ocenia położenie chłopów w gospodarce folwarczno-pańszczyźnianej</p>

				sposób funkcjonowania folwarku szlacheckiego		
Rzeczpospolita Obojga Narodów	<ul style="list-style-type: none"> • W czasach unii personalnej • Unia lubelska • Rzeczpospolita po unii lubelskiej • Wieloetniczna Rzeczpospolita • Pierwsze bezkrólewie • Przebieg pierwszej elekcji • Artykuły henrykowskie i <i>pacta conventa</i> • Krótkie panowanie Henryka Walezego 	<p>- stosuje pojęcia: <i>unia realna, wolna elekcja, Artykuły henrykowskie, pacta conventa</i></p> <p>- lokalizuje w czasie unię lubelską (1569), pierwszą wolną elekcję (1573)</p> <p>- identyfikuje postacie: Zygmunta Augusta, Henryka Walezjusza</p> <p>- wymienia postanowienia unii lubelskiej</p> <p>- przedstawia przebieg, okoliczności i skutki jednoczenia Korony Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>bojarzy, polonizacja, sejm konwokacyjny, elekcja viritim, sejm elekcyjny, sejm koronacyjny, detronizacja</i></p> <p>- lokalizuje w czasie koronację i ucieczkę Henryka Walezego (1574)</p> <p>- identyfikuje postać Anny Jagiellonki</p> <p>- wskazuje na mapie terytoria wcielone do Korony w 1569 r., Rzeczpospolitą Obojga Narodów, terytoria wspólne dla Korony i Litwy</p> <p>- przedstawia osiągnięcia Zygmunta Augusta</p> <p>- omawia przebieg sejmu lubelskiego w 1569 r.</p> <p>- opisuje terytorium Rzeczypospolitej</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>interrex</i></p> <p>- lokalizuje w czasie śmierć Zygmunta Augusta (1572)</p> <p>- identyfikuje postacie: Mikołaja „Czarnego” Radziwiłła, Jakuba Uchańskiego</p> <p>- przedstawia relacje polsko-litewskie w czasach unii personalnej</p> <p>- wyjaśnia, dlaczego Zygmunt August dążył do unii realnej z Litwą</p> <p>- przedstawia stosunek litewskiej szlachty i magnaterii do unii realnej</p> <p>- omawia strukturę</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>konfederacja kapturowa, sejmik kapturowy, sąd kapturowy</i></p> <p>- omawia sytuację etniczną i wyznaniową w Rzeczypospolitej Obojga Narodów</p> <p>- omawia sytuację w Rzeczypospolitej w okresie pierwszego bezkrólewia</p>	<p>- ocenia skutki unii lubelskiej</p> <p>- ocenia geopolityczną sytuację Rzeczypospolitej Obojga Narodów po śmierci Zygmunta Augusta - ocenia panowanie Henryka Walezego w państwie polsko-litewskim</p>

		ramach tego procesu) - wymienia postanowienia Artykułów henrykowskich	Obojga Narodów - wyjaśnia, na czym polegała polonizacja szlachty litewskiej i jakie były tego skutki - opisuje przebieg pierwszej wolnej elekcji - wymienia etapy wyboru króla podczas wolnej elekcji - wyjaśnia, jakie znaczenie ustrojowe miały Artykuły henrykowskie	administracyjną Rzeczypospolitej Obojga Narodów - wymienia kandydatów do korony polskiej w 1573 r. - opisuje panowanie Henryka Walezego		
Rozdział III. Europa w XVII w.						
Nowe potęgi europejskie w XVII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Upadek znaczenia Hiszpanii • Nowe imperia kolonialne • Zmiana układu sił nad Bałtykiem • Budowa imperium moskiewskiego • Kres ekspansji tureckiej 	<p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Wiedniem (1683)</p> <p>- identyfikuje postacie: Iwana IV Groźnego, Jana Sobieskiego</p> <p>- wymienia kraje, których pozycja w XVII w. wzrosła, i te, które utraciły w tym czasie status mocarstw w Europie</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>kompania handlowa, faktoria, Liga Święta, Wielka Smuta</i></p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Lepanto (1571), pokój w Karłowicach (1699) i jego postanowienia</p> <p>- identyfikuje postacie: Michała Romanowa, Gustawa II Adolfa,</p>	<p>- lokalizuje w czasie: bitwę pod Mohaczem (1526), zniesienie zależności lennej Prus Książęcych (1657), zawarcie Ligi Świętej (1684)-</p> <p>identyfikuje postacie Ludwika II Jagiellończyka, Karola X Gustawa, Fryderyka Wilhelma, Kary</p>	<p>- lokalizuje w czasie przybycie purytanów do Ameryki (1620)</p> <p>- omawia proces budowania w rejonie Bałtyku potęgi Szwecji i Prus w XVII w. (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tych procesów)-</p> <p>rozstrzyga, czy</p>	<p>- ocenia konsekwencje zmiany układu sił na świecie w XVII w.</p>

		- wymienia nowe imperia kolonialne i wskazuje zasięg ich wpływów	Sulejmana Wspaniałego - przedstawia główne kierunki ekspansji i zdobycze nowych potęg kolonialnych - wyjaśnia, jaką rolę w budowaniu imperiów kolonialnych w XVII w. pełniły kompanie handlowe - omawia okoliczności zahamowania ekspansji tureckiej w Europie w XVII w.	Mustafy - wyjaśnia, dlaczego w XVII w. Hiszpania i Portugalia utraciły polityczne znaczenie - wyjaśnia, co spowodowało, że Szwecja i Prusy stały się liczącą potęgą w rejonie Bałtyku - przedstawia przyczyny zakończenia tureckiej ekspansji w Europie	szwedzkie dążenia do uczynienia Bałtyku wewnętrznym morzem były bliskie realizacji w XVII w.	
Absolutyzm we Francji	<ul style="list-style-type: none"> • Początki rządów Burbonów • Francja kardynała Richelieu • Pierwszy minister Mazarin • Rządy Ludwika XIV • Colbert i merkantylizm • Francuska 	- stosuje pojęcia: <i>Stany Generalne, absolutyzm</i> - lokalizuje w czasie rządu osobiste Ludwika XIV (1661-1715) - identyfikuje postacie: Armanda de Richelieu, Ludwika XIV - wymienia uprawnienia	- stosuje pojęcia: <i>intendant, merkantylizm</i> - lokalizuje w czasie reformy kardynała Armanda de Richelieu (1624-1642) - identyfikuje postacie: Julesa Mazarina, Jeana-Baptiste'a Colberta - przedstawia	- stosuje pojęcia: <i>fronda, szlachta urzędnicza, polityka reunionów</i> - lokalizuje w czasie fronde (1648-1653), zniesienie Edyktu nantejskiego (1685) - lokalizuje w przestrzeni	- lokalizuje w czasie wojnę o sukcesję hiszpańską (1701-1714) - wyjaśnia, w jaki sposób panowanie Henryka IV Burbona wpłynęło na pozycję Francji w Europie - wyjaśnia, w jaki sposób	- ocenia korzyści i zagrożenia, jakie dla państwa niosło skupienie władzy w rękach jednej osoby

	polityka zagraniczna	Ludwika XIV jako władcy absolutnego	osiągnięcia kardynała Armanda de Richelieu, Ludwika XIV - charakteryzuje działalność kardynała Armanda de Richelieu - charakteryzuje rządu osobiste Ludwika XIV - wyjaśnia, na czym polegała polityka merkantylizmu - wymienia działania, jakie podjął Jean-Baptiste Colbert w celu realizacji polityki merkantylizmu	reuniony - identyfikuje postacie Ludwika XIII, Anny Austriaczki - przedstawia, w jaki sposób doszło do powstania we Francji monarchii absolutystycznej - charakteryzuje ustrój Francji za czasów Ludwika XIV - charakteryzuje politykę zagraniczną Ludwika XIV	społeczeństwo francuskie zareagowało na rządy absolutne - przedstawia cechy charakterystyczne sztuki za panowania Ludwika XIV - wyjaśnia, czym była tzw. polityka reunionów i jak się zakończyła dla Francji	
Wojna trzydziestoletnia	<ul style="list-style-type: none"> • Rzesza Niemiecka przed wybuchem wojny • Okres czeski (1618-1624) • Okres duński (1624-1629) • Okres szwedzki (1630-1635) • Okres francuski (1635-1648) • Pokój westfalski • Skutki wojny 	- lokalizuje w czasie wojnę trzydziestoletnią (1618-1648) - wskazuje na mapie państwa uczestniczące w wojnie trzydziestoletniej - przedstawia przyczyny i skutki wojny trzydziestoletniej (wskazując na	- stosuje pojęcia: <i>Unia Protestancka</i> , <i>Liga Katolicka</i> , <i>defenestracja praska</i> - lokalizuje w czasie: powstanie Unii Protestanckiej (1608), powstanie Ligi Katolickiej (1609), defenestrację praską (1618) - lokalizuje w czasie	- lokalizuje w czasie etapy wojny trzydziestoletniej : czeski (1618-1624), duński (1624-1629), szwedzki (1630-1635), francuski (1635-1648) - lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Białą	- stosuje pojęcie <i>edykt restytucyjny</i> - identyfikuje postacie: Rudolfa II Habsburga, Ferdynanda II Habsburga, Fryderyka V Wittelsbacha - przedstawia cele, jakie chciały osiągnąć państwa angażujące się w wojnę	- ocenia skutki wojny trzydziestoletniej - ocenia znaczenie wojny trzydziestoletniej dla dziejów krajów takich jak Niemcy i Czechy

	trzydziestoletniej	związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)	i przestrzeni pokój westfalski (1648) i jego postanowienia - identyfikuje postać Gustawa II Adolfa - wymienia etapy wojny trzydziestoletniej - wyjaśnia, jaką rolę w wojnie trzydziestoletniej odegrał Gustaw II Adolf - wymienia postanowienia pokoju westfalskiego	Górą (1620), bitwę pod Lützen (1632), bitwę pod Rocroi (1643) - identyfikuje postacie: Chrystiana IV, Albrechta von Wallensteina - omawia sytuację w Rzeszy Niemieckiej przed wybuchem wojny trzydziestoletniej - opisuje etapy wojny trzydziestoletniej	trzydziestoletnią w kolejnych etapach jej trwania	
Rewolucja angielska i monarchia parlamentarna	<ul style="list-style-type: none"> • Anglia na przełomie XVI i XVII w. • Rządy Stuartów • Wojna domowa w Anglii • Dyktatura Cromwella • Restauracja Stuartów • Monarchia parlamentarna 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>monarchia parlamentarna</i> - lokalizuje w czasie: wojnę domową w Anglii (1642-1648), ogłoszenie Deklaracji praw (1689) identyfikuje postać Olivera Cromwella - wyjaśnia, jaką rolę w przebiegu rewolucji odegrał Oliver Cromwell 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>Armia Nowego Wzoru, Akt nawigacyjny, chwalebna rewolucja</i> - lokalizuje w czasie: ścięcie Karola I (1649), ogłoszenie się Olivera Cromwella lordem protektorem (1653), wydanie Aktu nawigacyjnego (1651), chwalebna rewolucję (1688) 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>ogradzanie, gentry, torysi, wigowie</i> - lokalizuje w czasie: obrady Krótkiego Parlamentu (1640), restaurację Stuartów (1660), powstanie Wielkiej Brytanii (1707) - identyfikuje postacie: Jakuba 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>diggerzy, lewellerzy</i> - lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Naseby (1645), atak wojsk Cromwella na Irlandię (1649) i Szkocję (1650) - identyfikuje postać Anny Stuart - omawia napięcia religijne i polityczne w Anglii 	- ocenia znaczenie rewolucji angielskiej

		- przedstawia skutki rewolucji angielskiej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)	- identyfikuje postacie: Karola I Stuarta, Wilhelma III Orańskiego - wymienia przyczyny rewolucji angielskiej - przedstawia najważniejsze etapy rewolucji w Anglii - wyjaśnia, na czym polegała chwalebna rewolucja - wymienia postanowienia Deklaracji praw	I Stuarta, Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta - przedstawia przemiany gospodarcze i społeczne w Anglii na początku XVI w. - przedstawia przebieg rewolucji angielskiej - charakteryzuje dyktaturę Olivera Cromwella - omawia okoliczności, w jakich doszło do restauracji Stuartów	w przededniu rewolucji - charakteryzuje rolę parlamentu w rewolucji angielskiej - wyjaśnia, jakie były cele diggerów, a jakie lewellerów	
Kultura Europy w XVII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Barok • Barok w malarstwie i rzeźbie • Architektura doby baroku • Malarstwo barokowe • Sztuka w krajach protestanckich • Literatura, muzyka i teatr • Nauka w XVII 	- stosuje pojęcie <i>barok</i> - lokalizuje w czasie barok w Europie (od końca XVI do początku XVIII w.) - identyfikuje postacie: Galileusza, Izaaka Newtona - wymienia cechy charakterystyczne sztuki baroku	- stosuje pojęcia: <i>empiryzm</i> , <i>racjonalizm</i> - identyfikuje postacie: Giovanniego Lorenza Berniniego, Petera Paula Rubensa, Rembrandta van Rijn, Moliere, Jana Sebastiana Bacha, Francisa Bacona, Kartezjusza	- stosuje pojęcia: <i>malarstwo iluzjonistyczne</i> , <i>rokoko</i> - identyfikuje postacie: Caravaggia, Diega Velázquez, Jana Vermeera, Johannesesa Keplera, Jeana de la Fontaine'a, Antonia	- identyfikuje postacie: Artemisi Gentileschi, Fransa Hals, Judith Leyster, Pedra Calderona de la Barca, Lopego de Vegi, Jerzego Fryderyka Haendla, Claudia Monteverdiego - wyjaśnia, dlaczego sztuka w XVII w. rozwijała	- ocenia wpływ kultury baroku na mentalność XVII-wiecznych Europejczyków w

	wieku		- wyjaśnia, w jaki sposób sztuka baroku miała wpływać na umacnianie uczuć religijnych katolików - przedstawia cechy charakterystyczne malarstwa i rzeźby z okresu baroku	Vivaldiego - wyjaśnia, dlaczego barok nazywano epoką przeciwieństw - charakteryzuje osiągnięcia nauki w okresie baroku - omawia myśl filozoficzną epoki baroku	się odmiennie w krajach katolickich i protestanckich - przedstawia osiągnięcia literatury muzyki i teatru w okresie baroku	
Rozdział IV. Od potęgi do klęsk Rzeczypospolitej						
Rzeczpospolita na przełomie XVI i XVII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Podwójna elekcja • Konflikt Batorego z Gdańskiem • Reformy wewnętrzne Stefana Batorego • Wojna z Moskwą • Król i kanclerz • Trzecie bezkrólewie i podwójna elekcja • Początki panowania Zygmunta III Wazy • Rokosz Zebrzydowskiego 	<p>- lokalizuje w czasie wojnę Stefana Batorego z Rosją (1579-1582)</p> <p>- identyfikuje postacie: Stefana Batorego, Zygmunta III Wazy</p> <p>- omawia przyczyny i skutki wojny Stefana Batorego z Rosją</p> <p>- wymienia cele polityki zagranicznej Zygmunta III Wazy</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>piechota wybraniecka</i></p> <p>- lokalizuje w czasie elekcję Anny Jagiellonki i Stefana Batorego (1575), rozejm w Jamie Zapolskim (1582), elekcję Zygmunta III Wazy (1587), rokosz Zebrzydowskiego (1606-1608)- identyfikuje postacie Anny Jagiellonki, Jana Zamojskiego, Mikołaja Zebrzydowskiego</p> <p>- przedstawia osiągnięcia Stefana</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>banicja, regaliści, popularyści</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: konflikt Stefana Batorego z Gdańskiem (1576-1577), bitwę pod Guzowem (1607)</p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni: zdobycie Połocka (1579), zdobycie Wielkich Łuków (1580), zajęcie Pskowa (1581)</p> <p>- identyfikuje postać Samuela Zborowskiego</p>	<p>- lokalizuje w czasie: powstanie Trybunału Koronnego (1578), bitwę pod Byczyną (1588)</p> <p>- identyfikuje postacie: Maksymiliana II, Maksymiliana III, Karola IX Sudermańskiego</p> <p>- podaje przyczyny powstania opozycji wewnętrznej przeciwko Batoremu</p> <p>- wyjaśnia, dlaczego polityka Zygmunta III Wazy budziła niezadowolenie</p>	- ocenia panowanie Stefana Batorego

	<ul style="list-style-type: none"> • Długie panowanie Zygmunta III Wazy 		<p>Batorego</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje reformy wewnętrzne przeprowadzone przez Stefana Batorego - wyjaśnia, jaką rolę za panowania Stefana Batorego i Zygmunta III Wazy odgrywał w państwie Jan Zamojski - przedstawia osiągnięcia Zygmunta III Wazy - przedstawia konflikt Zygmunta III Wazy ze szlachtą (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu) 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przebieg drugiej wolnej elekcji - omawia przyczyny i skutki konfliktu Stefana Batorego z Gdańskiem - omawia przebieg wojny Rzeczypospolitej z Moskwą za rządów Stefana Batorego- wymienia atuty kandydatury Zygmunta Wazy do tronu polskiego - przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rokoszu Zebrzydowskiego 	szlachty	
Wojny na wschodzie	<ul style="list-style-type: none"> • Wielka Smuta • Czas dymitriad • Wojna Rzeczypospolitej z Moskwą • Wojna o Smoleńsk • Kozacy 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>dymitriady</i> - lokalizuje w czasie: I dymitriadę (1604-1606), powstanie Chmielnickiego (1648-1658) 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>Kozacy, rejestr kozacki</i> - lokalizuje w czasie wojnę z Moskwą (1609-1619) - lokalizuje w czasie i przestrzeni: 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>patriarchat, Wielka Smuta</i> - lokalizuje w czasie Wielką Smutę (1598-1613), rządy Polaków w 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>lisowczycy</i> - lokalizuje w czasie ugodę w Żwańcu (1653) - identyfikuje postacie: Fiodora I, Dymitra 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia skutki wojen Rzeczypospolitej z Moskwą na początku XVII w. - ocenia politykę

	<ul style="list-style-type: none"> • Wybuch powstania Chmielnickiego • Od Zbaraża do Batoha • Moskwa w konflikcie kozackim 	<p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kłuszynem (1610)</p> <p>- identyfikuje postacie: Zygmunta III Wazy, Władysława Wazy, Jana Kazimierza Wazy, Bohdana Chmielnickiego</p> <p>- wymienia przyczyny dymitriad</p> <p>- przedstawia skutki wojen Rzeczypospolitej z Rosją w pierwszej połowie XVII w.</p> <p>- wymienia przyczyny powstań kozackich na Ukrainie w tym powstania Chmielnickiego</p>	<p>rozejm w Dywilinie (1619) i jego postanowienia, oblężenie Smoleńska (1633-1634), pokój w Polanowie (1634) i jego postanowienia, bitwy pod Żółtymi Wodami (1648), bitwę pod Korsuniem (1648), bitwę pod Piławcami (1648), ugodę w Perejasławiu (1654), unię w Hadziaczu (1658), pokój Grzymułtowskiego (1686) i jego postanowienia</p> <p>- identyfikuje postacie: Dymitra Samozwańca, Stanisława Żółkiewskiego, Michała Romanowa, Jeremiego Wiśniowieckiego</p> <p>- opisuje przebieg i skutki wojny Rzeczypospolitej z Rosją w latach 1609-1619</p>	<p>Moskwie (1610-1612), ugodę zborowską (1649),</p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni: oblężenie Zbaraża (1649), bitwę pod Beresteczkiem (1651), bitwę pod Białą Cerkwią (1651), bitwę pod Batohem (1652), bitwy pod Połonką i Cudnowem (1660), rozejm w Andruszowie (1667)</p> <p>- identyfikuje postacie Borysa Godunowa, Jerzego Mniszcha, Maryny Mniszchówny, Wasyla Szujskiego, Iwana Wyhowskiego-</p> <p>przedstawia przebieg i skutki dymitriad</p>	<p>- wyjaśnia, jak doszło do Wielkiej Smuty w Rosji</p> <p>- omawia zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wyniku jej wojen z Rosją w XVII w.</p>	<p>zagraniczną Zygmunta III Wazy</p> <p>- ocenia skutki wojen Rzeczypospolitej z Moskwą w XVII w.</p> <p>- ocenia politykę Rzeczypospolitej wobec Kozaków</p> <p>- ocenia wpływ powstania Chmielnickiego na sytuację państwa polsko-litewskiego</p>
--	---	--	---	---	--	---

			<ul style="list-style-type: none"> - omawia przebieg i skutki wojny o Smoleńsk - przedstawia przyczyny powstania Chmielnickiego - wyjaśnia, jakie były postanowienia i skutki ugody w Perejasławiu - wymienia postanowienia unii w Hadziaczu i jej konsekwencje - charakteryzuje specyfikę ludności kozackiej zamieszkującej Kresy Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia cele polityki wschodniej państwa polsko-litewskiego za rządów Zygmunta III Wazy i Władysława IV - omawia przebieg powstania Chmielnickiego - wymienia postanowienia ugody zborowskiej i jej konsekwencje - omawia przebieg i skutki wojny z Rosją o Ukrainę 		
Wojny ze Szwecją i kryzys Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna o Inflanty • Wojna o ujście Wisły • Przyczyny potopu szwedzkiego • Potop szwedzki • Wojna wyzwolenicza ze Szwecją • Klęska Szwecji • Zniszczenia 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>husaria, oligarchia magnacka, liberum veto</i> - lokalizuje w czasie pierwsze zastosowanie <i>liberum veto</i> (1652), potop szwedzki (1655-1660) - lokalizuje w 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>wojna podjazdowa, ksenofobia</i> - lokalizuje w czasie wojnę o ujście Wisły (1626-1629), bitwę pod Trzcianą (1629), pokój w Oliwie (1660), abdykację Jana Kazimierza (1668) - lokalizuje w czasie 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>regaliści, popularyści, śluby lwowskie</i> - lokalizuje w czasie: unię polsko-szwedzką (1592-1599), bitwę pod Guzowem (1607), kapitulację pod Ujściem (1655), 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>elekcja vivente rege</i> - lokalizuje w czasie: wypędzenie arian (1658), bitwę pod Mątwami (1666) - identyfikuje postacie: Bogusława Radziwiłła, Jerzego 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia zaangażowanie Rzeczypospolitej w wojny ze Szwecją za panowania Zygmunta III Wazy i Jana Kazimierza - ocenia postawę

	<p>wojenne i kryzys gospodarczy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zmiany ustrojowe i wyznaniowe • Plany reform Jana Kazimierza i rokosz Lubomirskiego 	<p>czasie i przestrzeni: bitwę pod Kircholmem (1605), bitwę pod Oliwą (1627)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Zygmunta III Wazy, Jana Kazimierza Wazy - wyjaśnia, jaką rolę w prowadzeniu kampanii wojennych odgrywała husaria - wymienia przyczyny i skutki konfliktów polsko-szwedzkich w pierwszej połowie XVII w. - wymienia przyczyny potopu szwedzkiego - opisuje zniszczenia Rzeczypospolitej po potopie szwedzkim 	<p>i przestrzeni: rozejm w Starym Targu (1629)</p> <ul style="list-style-type: none"> rozejm w Sztumskiej Wsi (1635), obronę Jasnej Góry (1655), bitwę pod Warką (1656) - identyfikuje postacie: Jana Karola Chodkiewicza, Gustawa II Adolfa, Karola X Gustawa, Stefana Czarnieckiego, Władysława Sicińskiego - wymienia przyczyny wybuchu wojny polsko-szwedzkiej o Inflanty - przedstawia osiągnięcia Jana Kazimierza - wyjaśnia, dlaczego oblężenie Jasnej Góry stało się momentem przełomowym w przebiegu wojny ze Szwedami - omawia taktykę, 	<p>ugodę w Kiejdanach (1655), traktat w Radnot (1656), śluby lwowskie (1656), traktaty welawsko-bydgoskie (1657), rokosz Lubomirskiego (1665)</p> <ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Kokenhausen (1601), bitwę pod Białym Kamieniem (1604), - identyfikuje postacie: Stanisława Koniecpolskiego, Arenda Dickmanna, Janusza Radziwiłła, Hieronima Radziejowskiego, Augustyna Kordeckiego, Marii Ludwiki Gonazgi, Jerzego Sebastiana 	<p>II Rakoczego - przedstawia sytuację wyznaniową w Rzeczypospolitej w połowie XVII w.</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje przyczyny kryzysu wewnętrznego oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w. 	<p>magnatów polskich wobec wojny ze Szwecją</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia konsekwencje polityczne, społeczne i gospodarcze wojen Rzeczypospolitej w XVII w.
--	--	---	---	---	---	--

			<p>jaką zastosowali Polacy w walce ze Szwedami</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia postanowienia pokoju w Oliwie - wyjaśnia, jakie znaczenie dla funkcjonowania parlamentaryzmu polskiego miało <i>liberum veto</i> 	<p>Lubomirskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia przebieg wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją o Inflanty - opisuje przebieg wojny polsko-szwedzkiej o ujście Wisły - przedstawia przebieg potopu szwedzkiego - przedstawia okoliczności zawarcia traktatu w Radnot i jego postanowienia - wymienia postanowienia traktatów welańskich i bydgoskich i wyjaśnia ich konsekwencje dla Rzeczypospolitej - przedstawia plan reform wewnętrznych proponowany przez Jana Kazimierza - przedstawia przyczyny, 		
--	--	--	--	--	--	--

				przebieg i skutki rokoszu Lubomirskiego		
Wojny z imperium osmańskim	<ul style="list-style-type: none"> Przyczyny wojen z Turcją Wojna o Mołdawię Michał Korybut Wiśniowiecki i utrata Podola Elekcja Jana III Sobieskiego i walki z Turcją Wyprawa wiedeńska Koniec wojen z Turcją 	<p>- stosuje pojęcie <i>przedmurze chrześcijaństwa</i></p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Cecorą (1620), bitwę pod Chocimiem (1621), bitwę pod Wiedniem (1683)</p> <p>- identyfikuje postać Jana III Sobieskiego</p> <p>- wymienia przyczyny wojen polsko-tureckich</p> <p>- wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolitą nazywano przedmurzem chrześcijaństwa</p> <p>- omawia przyczyny, przebieg i skutki wyprawy wiedeńskiej Jana III Sobieskiego</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>jasyr</i>- lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Buczaczu (1772) i jego postanowienia, bitwę pod Chocimiem (1673), powstanie Ligi Świętej (1684), pokój w Karłowicach (1699) i jego postanowienia</p> <p>- identyfikuje postacie: Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Michała Korybuta Wiśniowieckiego-</p> <p>przedstawia przebieg i skutki wojny polsko-tureckiej w latach 1620-1624</p> <p>- przedstawia osiągnięcia Jana III Sobieskiego</p> <p>- przedstawia rolę Jana Sobieskiego w</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>malkontenci</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: pokój hetmański (1621), pokój wieczysty (1624)</p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Ochmatowem (1644), bitwę pod Podhajcami (1667), kapitulację Kamieńca Podolskiego (1672), bitwę pod Parkanami (1683)</p> <p>- identyfikuje postać Marii Kazimiery d'Arquien</p> <p>- wskazuje na mapie Chanat Krymski</p> <p>- wyjaśnia, jaki wpływ na stosunki polsko-tureckie miała</p>	<p>- lokalizuje w czasie wyprawę lisowczyków pod Wiedeń (1619), traktat w Jaworowie (1675), rozejm w Żurawnie (1676)</p> <p>- identyfikuje postać Piotra Doroszenki</p> <p>- wymienia postanowienia rozejmu w Żurawnie</p> <p>- wyjaśnia, jaką rolę w polityce Jana III Sobieskiego miała współpraca z Francją</p> <p>- przedstawia, jak zmieniały się założenia polityki zagranicznej Jana III Sobieskiego</p>	<p>- ocenia skutki konfliktów Rzeczypospolitej z Turcją w I połowie XVII w.</p> <p>- ocenia znaczenie bitwy pod Wiedniem dla losów Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Europy</p>

			<p>wojnach polsko-tureckich</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia postanowienia pokoju w Buczaczu - przedstawia międzynarodowe znaczenie Rzeczypospolitej jako przedmurza chrześcijaństwa - przedstawia postanowienia pokoju w Karłowicach 	<p>militarna aktywność Tatarów i Kozaków</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jak doszło do wojny z Turcją w latach 60. XVII w. i omawia jej przebieg - omawia okoliczności elekcji Jana III Sobieskiego - charakteryzuje zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wyniku wojen z Turcją w XVII w. - wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolita zaangażowała się w działalność Ligi Świętej - przedstawia znaczenie pokoju w Karłowicach dla Rzeczypospolitej i Europy 		
Barok i sarmatyzm w	<ul style="list-style-type: none"> • Początek baroku w Rzeczypospolitej 	- stosuje pojęcia: <i>złota wolność</i> , <i>sarmatyzm</i>	identyfikuje postacie: Jana Andrzeja	- stosuje pojęcia: <i>kalwaria</i> , <i>orientalizacja</i> ,	- lokalizuje w czasie przybycie jezuitów do Polski	- ocenia wpływ sarmatyzmu

Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Sztuka barokowa • Literatura polskiego baroku • Nauka i oświata • Sarmatyzm 	<p>- lokalizuje w czasie barok w Polsce (od końca XVI do połowy XVIII w.) i sarmatyzm (XVII w.)</p> <p>- wymienia cechy charakterystyczne kultury sarmatyzmu</p> <p>- wyjaśnia, dlaczego sarmatyzm stał się ideologią szlachty polskiej</p>	<p>Morsztyna, Jana Chryzostoma Paska</p> <p>- przedstawia cechy charakterystyczne dla architektury, sztuki i literatury baroku w Polsce</p> <p>- określa wpływ Kościoła katolickiego na szkolnictwo w Rzeczypospolitej w dobie baroku</p>	<p><i>makaronizm</i>- lokalizuje w czasie przyjęcie uchwał soboru trydenckiego przez polski Kościół (1577)</p> <p>- identyfikuje postacie: Tylmana z Gameren, Jana Heweliusza</p> <p>- omawia okoliczności upowszechnienia się kultury baroku w Rzeczypospolitej</p> <p>- wyjaśnia, w jaki sposób przywiązanie do katolicyzmu wpływało na rozwój sztuki baroku w Polsce</p>	<p>(1564)</p> <p>- identyfikuje postacie: Macieja Kazimierza Sarbiewskiego, Anny Stanisławskiej, Elżbiety Drużbackiej, Zbigniewa Morsztyna, Wacława Potockiego, Kaspra Niesieckiego, Jana Brożka, Elżbiety Koopman, Stanisława Lubienieckiego</p> <p>- omawia rozwój nauki i oświaty w Rzeczypospolitej w XVII w.</p>	<p>na mentalność i życie codzienne szlachty polskiej</p>
Rozdział V. Epoka oświecenia i rewolucji						
Przemiany gospodarcze i społeczne w XVIII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Eksplozja demograficzna • Rewolucja przemysłowa w Wielkiej Brytanii • Maszyna parowa • Skutki rewolucji przemysłowej 	<p>- stosuje pojęcia: <i>eksplozja demograficzna, rewolucja przemysłowa, fabryka, urbanizacja</i></p> <p>- przedstawia</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>ogradzanie, płodozmian, rewolucja agrarna, liberalizm gospodarczy</i></p> <p>- lokalizuje w czasie opatentowanie</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>arystokracja pieniądza, kameralizm, fizjokratyzm, leseferyzm</i></p> <p>- lokalizuje w czasie</p>	<p>- lokalizuje w czasie opatentowanie tzw. latającego czółenka (1733)</p> <p>- identyfikuje postacie: Johna Kaya, Jamesa</p>	<p>- ocenia skutki społeczne rewolucji przemysłowej w XVIII w.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Nowe idee ekonomiczne 	<p>przyczyny eksplozji demograficznej w XVIII w.</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia skutki rewolucji przemysłowej 	<p>maszyny parowej przez Jamesa Watta (1769)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Jamesa Watta, Adama Smitha - wyjaśnia, dlaczego doszło do rewolucji przemysłowej - wyjaśnia, jakie korzyści i zagrożenia wiązały się z mechanizacją produkcji - omawia wpływ zastosowania maszyny parowej na rozwój przemysłu w Wielkiej Brytanii 	<p>skonstruowanie mechanicznej przędzarki (1764)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać François Quesnaya - przedstawia skutki społeczne przemian gospodarczych w Wielkiej Brytanii w XVIII w. - omawia zmiany w sposobach produkcji włókienniczej - wyjaśnia, dlaczego rewolucja przemysłowa rozpoczęła się w Wielkiej Brytanii - omawia nowe idee ekonomiczne, które pojawiły się w XVIII w. 	<p>Hargreavesa</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia przemiany gospodarcze w Wielkiej Brytanii w XVIII w. 	
Oświecenie	<ul style="list-style-type: none"> • Geneza oświecenia • Główne idee oświeceniowe • Nauka i szkolnictwo • Literatura 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>oświecenie, absolutyzm oświecony, trójpodział władzy</i> - identyfikuje postać Karola 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>racjonalizm, empiryzm, umowa społeczna, klasycyzm</i> - identyfikuje postacie: Benjamina 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>deizm, ateizm, prawa naturalne</i> - identyfikuje postacie: Alessandra Volty, Jamesa Cooka, 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>masoneria, różokrzyżowcy, iluminaci, sentymentalizm</i> - identyfikuje postacie: Karola 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia skutki zmian wprowadzonych w okresie oświecenia dla dalszego rozwoju

	<p>piękna i prasa</p> <ul style="list-style-type: none"> Literatura polityczna Sztuka czasów oświecenia 	<p>Monteskiusza</p> <ul style="list-style-type: none"> lokalizuje w czasie oświecenie w Europie wyjaśnia, jaką rolę odgrywała edukacja w okresie oświecenia wymienia cechy charakterystyczne sztuki czasów oświecenia 	<p>Franklina, Johna Locke'a, Woltera, Wolfganga Amadeusza Mozarta</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje główne idee oświeceniowe wymienia formy upowszechniania kultury oświeceniowej charakteryzuje poglądy polityczne filozofów i myślicieli oświecenia- wyjaśnia, jaką rolę w państwie miał odgrywać władca oświecony 	<p>Denisa Diderota, Andersa Celsjusza</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia genezę oświecenia wyjaśnia, jakie cele miała realizować literatura oświecenia wyjaśnia, jakie znaczenie miał rozwój prasy w epoce oświecenia przedstawia założenia, jakie względem <i>Wielkiej encyklopedii francuskiej</i> mieli jej twórcy przedstawia, jakiego społeczeństwa oczekiwali oświeceniowi myśliciele 	<p>Linneusza, Daniela Defoe, Jacques'a i Josepha Montgolfier, Gabriela Fahrenheita, Jacques'a-Louisa Davida, Marie Geoffrin, Jonathana Swifta</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia osiągnięcia naukowe epoki oświecenia wyjaśnia, jakie cele przyświecały tworzeniu tajnych stowarzyszeń przedstawia działalność tajnych stowarzyszeń epoki oświecenia 	nauki i kultury
Powstanie Stanów Zjednoczonych	<ul style="list-style-type: none"> Kolonie brytyjskie w Nowym Świecie Konflikt z władzami brytyjskimi Wojna o 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje pojęcia: <i>państwo federacyjne, Kongres, Izba reprezentantów, Senat</i> lokalizuje w 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje pojęcia: <i>Karta Praw, republikanie, demokraci, cenzus majątkowy</i> lokalizuje w czasie „bostońskie picie 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje pojęcie <i>ustawa stemplowa</i> lokalizuje w czasie wprowadzenie ustawy 	<ul style="list-style-type: none"> lokalizuje w czasie I Kongres Kontynentalny (1774), wybór I prezydenta USA (1787) lokalizuje w 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia, jaką rolę w toczonych działaniach odegrało ogłoszenie Deklaracji

	<p>niepodległość</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja Stanów Zjednoczonych 	<p>czasie ogłoszenie Deklaracji niepodległości (4 VII 1776), przyjęcie konstytucji Stanów Zjednoczonych (1787)</p> <p>- identyfikuje postać Jerzego Waszyngtona</p> <p>- wymienia przyczyny konfliktu mieszkańców kolonii z władzami brytyjskimi-</p> <p>przedstawia założenia Deklaracji niepodległości</p> <p>- wymienia instytucje charakterystyczne dla ustroju Stanów Zjednoczonych</p>	<p>herbaty” (1773), wojnę o niepodległość USA (1775-1783)</p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Yorktown (1781)</p> <p>- identyfikuje postaci: Kazimierza Pułaskiego, Tadeusza Kościuszki kolonistów przeciwko władzom metropolii</p> <p>- przedstawia rozwiązania ustrojowe przyjęte w konstytucji Stanów Zjednoczonych</p> <p>- omawia rolę Polaków w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych</p>	<p>stemplowej (1765)</p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Saratogą (1777), pokój w Wersalu (1783)</p> <p>- identyfikuje postać Thomasa Jeffersona</p> <p>- wyjaśnia, dlaczego wydarzenia w Bostonie stały się impulsem do otwartego buntu</p> <p>- omawia przebieg wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych</p> <p>- omawia założenia Karty Praw- wymienia kompetencje prezydenta określone w konstytucji Stanów Zjednoczonych</p> <p>- wyjaśnia, na czym polegał system</p>	<p>czasie i przestrzeni bitwę pod Lexington (1775)</p> <p>- identyfikuje postać Thomasa Paine’a</p> <p>- przedstawia, jak były zorganizowane kolonie angielskie w Ameryce Północnej</p> <p>- wyjaśnia, jaką rolę w konflikcie między kolonistami a metropolią odgrywały Kongresy Kontynentalne</p>	<p>niepodległość i</p> <p>- ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej</p>
--	---	--	--	---	--	---

				dwupartyjny w USA		
Rewolucja francuska	<ul style="list-style-type: none"> • Francja za Ludwika XVI • Zwołanie Stanów Generalnych • Wybuch rewolucji • Zmiana ustroju Francji 	<p>- stosuje pojęcia: <i>Deklaracja praw człowieka i obywatela, monarchia konstytucyjna</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: szturm na Bastylię (14 VII 1789), uchwalenie Deklaracji praw człowieka i obywatela (VIII 1789)</p> <p>- identyfikuje postać Ludwika XVI</p> <p>- wymienia przyczyny wybuchu rewolucji francuskiej</p> <p>- wymienia najważniejsze postanowienia Deklaracji praw człowieka i obywatela</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>Stany Generalne, burżuazja, Zgromadzenie Narodowe, jakobini, kordelierzy</i></p> <p>- lokalizuje w czasie ogłoszenie się przedstawicieli stanu trzeciego Zgromadzeniem Narodowym (VI 1789)</p> <p>- identyfikuje postacie: Marii Antoniny, Maximiliena Robespierre'a, Georges'a Dantona</p> <p>- omawia strukturę społeczeństwa stanowego</p> <p>- przedstawia wydarzenia związane z wybuchem rewolucji we Francji</p> <p>- wymienia pierwsze reformy konstytuanty</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>Zgromadzenie Konstytucyjne (konstituanta), Gwardia Narodowa, wielka trwoga, Zgromadzenie Prawodawcze (legislatywa)</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: otwarcie Stanów Generalnych (V 1789), powstanie Zgromadzenia Konstytucyjnego/konstituanty (VII 1789), ogłoszenia pierwszej konstytucji francuskiej (IX 1791)</p> <p>- identyfikuje postacie Emmanuela-Josepha Sieyès'a, Josepha Marie de La Fayette'a, Jeana-Paula Marata</p> <p>- wymienia cele polityczne i</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>sankiuloci</i></p> <p>- lokalizuje w czasie marsz na Wersal (X 1789)</p> <p>- charakteryzuje sytuację wewnętrzną i zewnętrzną Francji za panowania Ludwika XVI</p> <p>- wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Stany Generalne</p> <p>- przedstawia zmiany ustrojowe i społeczne, jakie wprowadziła konstytucja z 1791 r.</p>	<p>- ocenia stosunek Ludwika XVI do wydarzeń rewolucyjnych</p>

				społeczne stanu trzeciego - wyjaśnia, w jakich okolicznościach powołano Zgromadzenie Narodowe - przedstawia obozy polityczne ukształtowane w konstytuancie		
Republika Francuska	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna z Austrią i Prusami • Upadek monarchii • Skutki egzekucji króla • Dyktatura jakobinów • Przewrót termidoriański i dyktatoriat • Znaczenie rewolucji 	<p>- stosuje pojęcia: <i>dyktatura jakobinów, wielki terror, przewrót termidoriański</i> - lokalizuje w czasie: dyktaturę jakobinów (IV 1793-VII 1794), przewrót termidoriański (VII 1794) - identyfikuje postać Maximiliena Robespierre'a - przedstawia cechy charakterystyczne dyktatury jakobinów - przedstawia skutki rewolucji</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>Konwent Narodowy, Komitet Ocalenia Publicznego, Trybunał rewolucyjny, dyrektoriat</i> - lokalizuje w czasie: proklamowanie republiki we Francji (IX 1792), utworzenie Komitetu Ocalenia Publicznego (1793) - identyfikuje postać Georges'a Dantona - omawia okoliczności upadku monarchii we Francji</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>żyrondyści, górale, „bagno”, powstanie w Wandei</i> - lokalizuje w czasie: wybuch wojny Francji z Austrią (IV 1792), egzekucję Ludwika XVI (I 1793), ogłoszenie konstytucji roku III (1795) - przedstawia przyczyny wojny rewolucyjnej Francji z Austrią i Prusami - omawia okoliczności, w jakich doszło do wprowadzenia</p>	<p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni wybuch powstania w Wandei (1793) - przedstawia stosunek państw europejskich do rewolucji we Francji - przedstawia reakcję państw europejskich na egzekucję Ludwika XVI</p>	<p>- ocenia znaczenie rewolucji francuskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej</p>

		francuskiej	- przedstawia rolę, jaką odgrywał Komitet Ocalenia Publicznego i Trybunał Rewolucyjny - wyjaśnia, jak doszło do przewrotu termidoriańskiego i jakie były jego konsekwencje	dyktatury jakobinów		
Od konsulatu do cesarstwa	<ul style="list-style-type: none"> • Rządy dyktatoriatu • Koniec I koalicji antyfrancuskiej • Przejęcie władzy przez Napoleona • Reformy Napoleona • Napoleon cesarzem Francuzów • Wojna z III koalicją 	<p>- stosuje pojęcie <i>Kodeks Napoleona</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: wydanie Kodeksu Napoleona (1804), koronację cesarską Napoleona (1804)</p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Austerlitz (1805)</p> <p>- identyfikuje postać Napoleona Bonaparte</p> <p>- wymienia reformy Napoleona Bonaparte</p> <p>- wyjaśnia, jakie znaczenie miało wprowadzenie</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>dyktatoriat, konsulat, „bitwa trzech cesarzy”</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: rządy dyktatoriatu (1794-1799), rządy konsulatu (1799-1804), bitwę pod Trafalgarem (1805)</p> <p>- identyfikuje postacie: Franciszka II, Aleksandra I</p> <p>- przedstawia osiągnięcia Napoleona Bonaparte</p> <p>- charakteryzuje rządy dyktatoriatu i konsulatu</p> <p>- opisuje</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>konkordat, plebiscyt, republiki siostrzane, Związek Reński</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: pokój w Campo Formio (1797), bitwę pod piramidami (1798), zamach stanu 18 brumaire'a (1799), konkordat z papieżem (1801)</p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Ulm (1805), pokój w Preszburgu</p>	<p>- lokalizuje w czasie: powstanie II koalicji antyfrancuskiej (1799), konstytucję roku VIII (1799), zawiązanie III koalicji antyfrancuskiej (1805)</p> <p>- wyjaśnia, jaką rolę odegrał Napoleon Bonaparte w okresie rządów dyktatoriatu</p> <p>- przedstawia okoliczności zakończenia wojny Francji z I koalicją antyfrancuską</p> <p>- omawia przebieg wojny Francji z III</p>	<p>- ocenia rolę i działalność Napoleona Bonaparte w okresie dyktatoriatu i konsulatu</p> <p>- ocenia, jaką rolę w koalicjach antynapoleońskich odegrała Wielka Brytania</p>

		Kodeksu Napoleona	okoliczności objęcia władzy we Francji przez Napoleona (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu) – wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny miała bitwa pod Austerlitz	(1805) – wskazuje na mapie państwa II i III koalicji antyfrancuskiej – przedstawia postanowienia pokoju z Campo Formio – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wyprawy Napoleona do Egiptu – wymienia postanowienia pokoju w Preszburgu	koalicją antyfrancuską	
Szczyt potęgi i upadek Napoleona	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna z IV koalicją • Szczyt potęgi napoleońskiej • Przyczyny wojny z Rosją • Wyprawa na Moskwę • Upadek Napoleona • „Sto dni” Napoleona 	<p>– stosuje pojęcia <i>blokada kontynentalna</i>, <i>Wielka Armia</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę Napoleona na Moskwę (1812–1813)</p> <p>– identyfikuje postać Napoleona I</p> <p>– wyjaśnia, na</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>taktyka spalonej ziemi</i>, „<i>bitwa narodów</i>”, „<i>sto dni</i>” Napoleona</p> <p>– lokalizuje w czasie: ogłoszenie blokady kontynentalnej (1806), abdykację Napoleona (1814), „<i>sto dni</i>” Napoleona (1815)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: pokój</p>	<p>– stosuje pojęcie „<i>druga wojna polska</i>”</p> <p>– lokalizuje w czasie pokój paryski (1814)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwy pod Jeną i Auerstedt (1806), bitwy pod Iławą Pruską i Frydlandem (1807), bitwę pod</p>	<p>– lokalizuje w czasie powstanie IV koalicji antyfrancuskiej (1806) i VII koalicji antyfrancuskiej (1815)</p> <p>– przedstawia przebieg wojny Francji z IV koalicją antyfrancuską</p> <p>– porównuje działania prowadzone przez</p>	<p>cenia, która z bitew stoczonych przez Napoleona w latach 1812–1815 najsilniej wpłynęła na losy Europy</p> <p>– ocenia znaczenie epoki napoleońskiej dla losów</p>

		<p>czym polegała tzw. blokada kontynentalna i jakie miała przynieść skutki</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia przyczyny wojny Napoleona I z Rosją - wymienia konsekwencje klęski Napoleona I w 1814 r. 	<p>w Tylży (1807), bitwę pod Lipskiem (1813), bitwę pod Waterloo (1815)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Aleksandra I, Michaiła Kutuzowa, Ludwika XVIII - wymienia postanowienia pokoju w Tylży - wyjaśnia, z czego wynikała potęga Wielkiej Armii - wyjaśnia, dlaczego Napoleon uchodzi za jednego z najwybitniejszych dowódców w historii - przedstawia konsekwencje bitwy pod Waterloo 	<p>Wagram (1809), zajęcie Hiszpanii przez Napoleona (1808), bitwę pod Borodino (1812), bitwę nad Berezyną (1812)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Marii Ludwiki - wskazuje na mapie państwa IV koalicji antyfrancuskiej - przedstawia militarne osiągnięcia Napoleona I omawia przebieg wyprawy Napoleona I na Moskwę - przedstawia czynniki, które zadecydowały o klęsce wyprawy moskiewskiej - wyjaśnia, jakie znaczenie dla wyniku wojen napoleońskich miała bitwa pod Lipskiem 	<p>wojska Napoleona podczas walk z III, IV i V koalicją z działaniami prowadzonymi podczas wojny w Hiszpanii</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego społeczeństwo francuskie poparło powrót Napoleona w 1815 r. 	<p>Francji i Europy</p>
Rozdział VI. Kryzys i upadek Rzeczypospolitej						

<p>Czasy saskie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost potęgi sąsiadów Rzeczypospolitej • Początki panowania Augusta II Mocnego • Wielka wojna północna • Sejm Niemy i jego znaczenie • Podwójna elekcja 1733 roku • Panowanie Augusta III • Dążenia reformatorskie 	<p>- stosuje pojęcia: <i>Sejm Niemy, Collegium Nobilium</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: obrady Sejmu Niemego (1717), założenie Collegium Nobilium (1740)</p> <p>- identyfikuje postacie: Augusta II Mocnego, Stanisława Konarskiego, Piotra I Wielkiego, Katarzyny II, Fryderyka II Wielkiego</p> <p>- wymienia cele polityczne, jakie przyświecały Augustowi II Mocnemu</p> <p>- przedstawia postanowienia sejmu niemego</p>	<p>- stosuje pojęcia <i>państwo policyjne, Familia</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: wielką wojnę północną (1700-1721), powstanie Królestwa Prus (1701), zawarcie traktatu Loewenwolda (1732)</p> <p>- identyfikuje postacie: Augusta III, Stanisława Leszczyńskiego, Fryderyka Wilhelma I, Marii Teresy, Józefa II</p> <p>- wyjaśnia, co skłoniło XVIII-wiecznych władców absolutnych do podjęcia reform w ich państwach</p> <p>- przedstawia osiągnięcia Augusta II Mocnego</p> <p>- przedstawia sytuację wewnętrzną w Rzeczypospolitej w okresie wielkiej wojny północnej</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>republikanci</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: elekcję Augusta II Mocnego (1697), konfederację warszawską i sandomierską (1704), pokój w Altranstädt (1706), konfederację tarnogrodzką (1715), podwójną elekcję (1733)</p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Połtawą (1709)</p> <p>- identyfikuje postać Fryderyka I Hohenzollerna</p> <p>- przedstawia osiągnięcia: Piotra I Wielkiego, Katarzyny II, Fryderyka Wilhelma I, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy, Józefa II</p> <p>- omawia</p>	<p>- lokalizuje w czasie: bitwę pod Połtawą (1709), pokój w Nystad (1721)</p> <p>- identyfikuje postać Franciszka Ludwika Contiego</p> <p>- porównuje reformy wdrażane w Rosji, Prusach i Austrii</p> <p>- wyjaśnia, w jakich okolicznościach tron w Rzeczypospolitej objął August II Mocny oraz August III</p> <p>- charakteryzuje sposób sprawowania władzy przez obu królów z dynastii Wettinów</p>	<p>- ocenia politykę władców Rosji, Prus i Austrii w okresie absolutyzmu oświeconego-ocenia polityczne konsekwencje sejmu niemego</p> <p>- ocenia międzynarodowe położenie Rzeczypospolitej za rządów obu Sasów</p>
---------------------	---	---	--	---	--	---

			<p>- omawia zjawisko ingerencji obcych mocarstw w wewnętrzne sprawy Rzeczypospolitej w pierwszej połowie XVIII w.</p> <p>- wyjaśnia, na czym polegał kryzys parlamentaryzmu polskiego za panowania Augusta III</p>	<p>zaangażowanie Rzeczypospolitej w wielką wojnę północną</p> <p>- charakteryzuje panowanie Augusta III</p> <p>- przedstawia projekty reform społecznych i politycznych w I połowie XVIII w.</p>		
<p>Początki panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nowy układ sił • Ostatnia elekcja • Pierwsze reformy Stanisława Augusta Poniatowskiego • Sprawa dysydentów • Konfederacja barska • I rozbiór Rzeczypospolitej • Sejm rozbiorowy 	<p>- stosuje pojęcia: <i>prawa kardynalne, konfederacja barska, Komisja Edukacji Narodowej</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: elekcję Stanisława Augusta Poniatowskiego (1764), konfederację barską (1768-1772), ustanowienie Komisji Edukacji Narodowej (1773)</p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni I rozbiór</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>Familia, sejm skonfederowany, dysydenci, Rada Nieustająca</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: uchwalenie praw kardynalnych (1768), sejm rozbiorowy (1773-1775), powołanie Rady Nieustającej (1775)</p> <p>- identyfikuje postacie: Tadeusza Rejtana, Kazimierza Pułaskiego</p> <p>- przedstawia osiągnięcia Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>- wymienia reformy</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>konfederacja w Radomiu</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: konfederacje Toruniu, Słucku i Radomiu (1767), tzw. sejm repninowski (1767-1768)</p> <p>- identyfikuje postacie: Mikołaja Repnina, Michała Krasińskiego, Józefa Pułaskiego,</p> <p>- wyjaśnia, komu i dlaczego zależało na uchwaleniu tzw.</p>	<p>- lokalizuje w czasie rzeź w Humaniu (1768)</p> <p>- omawia układ sił politycznych u schyłku panowania Augusta III</p> <p>- wyjaśnia, dlaczego Katarzyna II zdecydowała się osadzić na polskim tronie Stanisława Poniatowskiego</p>	<p>- ocenia reformy sejmu konwokacyjnego i pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>- ocenia wpływ Rosji na politykę wewnętrzną w Rzeczypospolitej za rządów Stanisława Augusta</p>

		Rzeczypospolitej (1772) - identyfikuje postacie: Stanisława Augusta Poniatońskiego, Katarzyny II - charakteryzuje reformy pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatońskiego - wymienia prawa kardynalne	sejmu konwokacyjnego przedstawia przyczyny, przebieg i skutki konfederacji barskiej - wymienia postanowienia sejmu porozbiorowego z lat 1773-1775 - opisuje zmiany terytorialne, społeczne i gospodarcze, jakie przyniósł I rozbiór Rzeczypospolitej	praw kardynalnych - omawia okoliczności przeprowadzenia I rozbioru Rzeczypospolitej - wyjaśnia, w jaki sposób problem dyzunitów wpłynął na sytuację polityczną w Rzeczypospolitej		Poniatoński go- ocenia skutki I rozbioru Rzeczypospolitej
Oświecenie w Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Początki oświecenia na ziemiach polskich • Edukacja i nauka • Mecenat królewski • Literatura 	- stosuje pojęcie <i>oświecenie stanisławowskie</i> - lokalizuje w czasie: oświecenie w Rzeczypospolitej (od połowy XVIII do początku XIX w.), utworzenie Collegium Nobilium (1740), założenie Szkoły Rycerskiej (1765), powołanie Komisji Edukacji	- stosuje pojęcie <i>obiady czwartkowe</i> - lokalizuje w czasie: założenie Teatru Narodowego (1765), powstanie Towarzystwa do Książ Elementarnych (1775) - identyfikuje postacie: Marcella Bacciarellego, Bernarda Belotta Canaletta	- stosuje pojęcia: <i>Towarzystwo do Książ Elementarnych, sentymentalizm</i> - lokalizuje w czasie otwarcie Biblioteki Załuskich (1747) - identyfikuje postacie: Józefa i Andrzeja Załuskich, Jana Piotra Norblina, Adama	- lokalizuje w czasie rozpoczęcie wydawania <i>Monitora</i> (1765) - identyfikuje postacie: Jakuba Fontany, Dominika Merliniego, Franciszka Karpińskiego, Stanisława Trembeckiego, Izabeli Czartoryskiej - przedstawia	- ocenia wpływ Stanisława Augusta Poniatońskiego na rozwój kultury oświecenia w Polsce

		<p>Narodowej (1773)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Stanisława Konarskiego - wymienia cechy charakterystyczne oświecenia w Polsce - wyjaśnia, jaką rolę w rozwoju edukacji odgrywała Komisja Edukacji Narodowej 	<p>Stanisława Staszica, Ignacego Krasickiego, Wojciecha Bogusławskiego, Juliana Ursyna Niemcewicza</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia osiągnięcia Stanisława Augusta Poniatowskiego - charakteryzuje mecenat królewski w okresie oświecenia - przedstawia osiągnięcia architektury i sztuki klasycyzmu w Polsce 	<p>Naruszewicza, Franciszka Bohomolca</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia początki oświecenia na ziemiach polskich - omawia rozwój edukacji w Rzeczypospolitej w czasach oświecenia - wyjaśnia, jakie funkcje miała pełnić literatura w okresie oświecenia w Polsce - przedstawia działalność i znaczenie Teatru Narodowego 	<p>rozwój nauki w okresie oświecenia w Polsce</p>	
Sejm Wielki	<ul style="list-style-type: none"> • Rzeczpospolita po I rozbiorze • Zmiana sytuacji w Europie • Początek obrad sejmu • Pierwsze reformy • Uchwalenie Konstytucji 3 maja • Postanowienia 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>Sejm Wielki (Sejm Czteroletni), konfederacja targowicka</i> - lokalizuje w czasie: obrady Sejmu Wielkiego (X 1788 - V 1792), uchwalenie Konstytucji 3 maja (1791), 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>protektorat</i>, - lokalizuje w czasie: ustawę o sejmikach (III 1791), Prawo o miastach królewskich (IV 1791), wojnę w obronie Konstytucji 3 maja (1792-1793), sejm 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>ofiara wieczysta rządy królewsko-ambadorskie, czarna procesja</i> - lokalizuje w czasie: likwidację Rady Nieustającej (1789), tzw. czarną procesję (1789), 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie uchwalenie Zaręczenia Wzajemnego Obojga Narodów (1791) - identyfikuje postacie: Scipione Piattolego, Fryderyka Augusta - wyjaśnia, w 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia dorobek Sejmu Wielkiego - ocenia wpływ reform sejmowych z 1791 r. na ustrój Rzeczypospolitej - ocenia

	<p>konstytucji</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konfederacja targowicka • Wojna w obronie konstytucji • Wojna w obronie konstytucji 	<p>konfederację targowicką (1792)</p> <ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie i przestrzeni II rozbiór Rzeczypospolitej (1793) - identyfikuje postacie: Katarzyny II, Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki - wymienia reformy Sejmu Wielkiego - wymienia postanowienia Konstytucji 3 maja 	<p>rozbiorowy w Grodnie (1793)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie Stanisława Staszica, Hugona Kołłątaja, Ignacego Potockiego, Józefa Poniatowskiego - wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Sejm Wielki - charakteryzuje stronnictwa Sejmu Wielkiego i ich programy - charakteryzuje reformy Sejmu Wielkiego - przedstawia zmiany ustrojowe i społeczne wprowadzone na mocy Ustawy rządowej - opisuje zmiany terytorialne i polityczne, jakie przyniósł II rozbiór Rzeczypospolitej - przedstawia okoliczności w jakich doszło do II rozbioru Rzeczypospolitej 	<p>uchwalenie tzw. ofiary wieczystej (1789),</p> <p>przymierze z Prusami (1790),</p> <p>przystąpienie Stanisława Augusta Poniatowskiego do konfederacji targowickiej (1792)</p> <ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Zieleńcami (1792), bitwę pod Dubienką (1792) - identyfikuje postacie: Stanisława Małachowskiego, Kazimierza Nestora Sapiehy, Stanisława Szczęsnego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego, Adama Kazimierza 	<p>jakich okolicznościach wewnętrznych i zewnętrznych doszło do zwołania Sejmu Wielkiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, w jakich okolicznościach Sejm Wielki przekształcił się w Sejm Czteroletni - przedstawia stosunek społeczeństwa Rzeczypospolitej do Konstytucji 3 maja 	<p>znaczenie Konstytucji 3 maja dla dalszych dziejów Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia postawę uczestników konfederacji targowickiej - ocenia postawę Stanisława Augusta Poniatowskiego w czasie wojny w obronie konstytucji
--	--	--	--	---	---	---

			(wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)	Czartoryskiego, Jana Dekerta - wyjaśnia, na czym polegały rządy królewsko-ambadorskie - przedstawia okoliczności uchwalenia Konstytucji 3 maja - omawia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej - wyjaśnia, jaki stosunek do wprowadzanych reform miały państwa ościenne - przedstawia przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja - wymienia postanowienia sejmu grodzieńskiego z 1793 r.		
Upadek Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Rzeczpospolita po II rozbiórce • Wybuch powstania 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>insurekcja</i> - lokalizuje w czasie powstanie 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>Uniwersał połaniecki</i> - lokalizuje w 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>Rada Najwyższa Narodowa</i> - lokalizuje w 	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Bartosza Głowackiego - wyjaśnia, jaką 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia znaczenie powstania kościuszkows

	<ul style="list-style-type: none"> • Insurekcja kościuszkowska • Upadek powstania • III rozbiór Rzeczypospolitej i jego skutki 	<p>kościuszkowskie (1794-1795)</p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Raławicami (4 IV 1794), III rozbiór Rzeczypospolitej (1795)</p> <p>- identyfikuje postać Tadeusza Kościuszki</p> <p>- przedstawia przyczyny wybuchu powstania kościuszkowskiego</p> <p>- omawia skutki upadku powstania kościuszkowskiego i okoliczności III rozbioru (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tych procesów)</p>	<p>czasie: ogłoszenie aktu insurekcji (24 III 1794), ogłoszenie Uniwersału połanieckiego (V 1794)</p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Szczekocinami (6 VI 1794), bitwę pod Maciejowicami (10 X 1794), rzeź Pragi (XI 1794)</p> <p>- identyfikuje postacie: Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego</p> <p>- przedstawia osiągnięcia Tadeusza Kościuszki</p> <p>- omawia przebieg insurekcji kościuszkowskiej- wymienia postanowienia Uniwersału połanieckiego</p> <p>- przedstawia zmiany terytorialne, jakie przyniósł III rozbiór Rzeczypospolitej</p>	<p>czasie: wymarsz oddziału A. Madalińskiego z Ostrołki do Warszawy (III 1794), wybuch powstania w Warszawie i Wilnie (IV 1794), powołanie Rady Najwyższej Narodowej (V 1794), abdykację Stanisława Augusta Poniatowskiego (XI 1795)</p> <p>- identyfikuje postacie: Antoniego Madalińskiego, Tomasza Wawrzeckiego, Aleksandra Suworowa</p> <p>- charakteryzuje sytuację w Rzeczypospolitej po II rozbiórze</p> <p>- przedstawia okoliczności wybuchu powstania kościuszkowskiego</p>	<p>rolę w powstaniu kościuszkowskim pełniła Rada Najwyższa Narodowa</p> <p>- charakteryzuje przyczyny upadku Rzeczypospolitej</p> <p>- porównuje poszczególne rozbiory</p>	<p>kiego dla polskiej myśli niepodległościowej</p> <p>- ocenia szanse na zwycięstwo powstania kościuszkowskiego</p> <p>- ocenia panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>- ocenia, który z rozbiorów miał najbardziej dotkliwe skutki dla Polski</p>
--	---	---	---	---	--	--

				- wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu powstania miał akt insurekcji Tadeusza Kościuszki		
Polacy w wojnach napoleońskich	<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie Legionów Polskich • Walki we Włoszech • Kryzys idei legionowej • Znaczenie Legionów Polskich 	<p>- stosuje pojęcie <i>Legiony Polskie</i></p> <p>- lokalizuje w czasie utworzenie Legionów Polskich we Włoszech (1797)</p> <p>- identyfikuje postacie: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego</p> <p>- omawia organizację Legionów Polskich we Włoszech</p> <p>- przedstawia losy polskich legionistów podczas kampanii włoskiej i po jej zakończeniu</p>	<p>anie polskich oddziałów na Santo Domingo (1802)</p> <p>- identyfikuje postać Karola Kniaziewicza</p> <p>- opisuje okoliczności utworzenia Legionów Polskich we Włoszech</p> <p>- przedstawia znaczenie Legionów Polskich we Włoszech</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>Legia Naddunajska</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: utworzenie Legii Naddunajskiej (1799), zawarcie pokoju w Lunéville (1801),</p> <p>- opisuje udział Legionów Polskich w kampaniach wojsk napoleońskich</p> <p>- wyjaśnia, jakie konsekwencje dla sprawy polskiej miały postanowienia pokoju w Lunéville</p> <p>- przedstawia konsekwencje udziału Legionów w walkach na Santo Domingo</p>	- omawia cele i oczekiwania polskiej emigracji po powstaniu kościuszkowskim i III rozbiórze Rzeczypospolitej	<p>- ocenia wkład Polaków w budowanie potęgi imperium Napoleona</p> <p>- ocenia stosunek władz francuskich do walczących po ich stronie polskich żołnierzy</p>

<p>Księstwo Warszawskie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Powstanie Księstwa Warszawskiego • Ustrój Księstwa Warszawskiego • Trudności i sukcesy • Wojna z Austrią • Upadek Księstwa 	<p>- stosuje pojęcie Księstwo Warszawskie</p> <p>- lokalizuje w czasie: powstanie Księstwa Warszawskiego i ogłoszenie jego konstytucji (1807), powstanie Królestwa Polskiego (1815)</p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni Księstwo Warszawskie (1807-1812)</p> <p>- identyfikuje postać Jana Henryka Dąbrowskiego</p> <p>- charakteryzuje ustrój Księstwa Warszawskiego</p> <p>- wymienia reformy społeczne zrealizowane w Księstwie Warszawskim</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>dekret grudniowy</i>, <i>druga wojna polska</i>, <i>sumy bajońskie</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: pokój w Tylży (1807), dekret grudniowy (1807), rozpoczęcie drugiej wojny polskiej (1812)</p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Raszynem (1809), bitwę pod Somosierrą (1809), bitwę pod Lipskiem (1813)</p> <p>- identyfikuje postać Józefa Poniatowskiego</p> <p>- wyjaśnia, jaką rolę w powstaniu Księstwa Warszawskiego odegrał Jan Henryk Dąbrowski-</p> <p>przedstawia okoliczności powstania i problemy funkcjonowania Księstwa</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>Komisja Rządząca</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: powołanie Komisji Rządzącej (1807), bitwę pod Iławą Pruską i Frydlandem (1807)</p> <p>- identyfikuje postacie Stanisława Małachowskiego, Fryderyka Augusta I</p> <p>- przedstawia okoliczności powstania Księstwa Warszawskiego</p> <p>- omawia przebieg wojny z Austrią i jej konsekwencje</p>	<p>- wyjaśnia, dlaczego Księstwo Warszawskie nie było w pełni suwerennym ośrodkiem państwowości polskiej</p> <p>- wyjaśnia, dlaczego upadek Napoleona był końcem polskich marzeń o własnym państwie</p>	<p>- ocenia politykę Napoleona wobec Polaków</p> <p>- ocenia, jakie znaczenie dla sprawy polskiej miały postanowienia a pokoju w Tylży</p>
-----------------------------	--	---	--	--	---	--

			Warszawskiego (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe wewnątrz tych procesów) - omawia okoliczności upadku Księstwa Warszawskiego			
Rozdział VII. Powrót starego ładu						
Kongres wiedeński i jego następstwa	<ul style="list-style-type: none"> • Kongres wiedeński - cele i zasady • Zmiany polityczne i terytorialne • Święte Przymierze • Próby podważenia systemu wiedeńskiego • Wyzwolenie Grecji • Rewolucja lipcowa we Francji 	<p>- stosuje pojęcia: <i>kongres wiedeński, Święte Przymierze</i></p> <p>- lokalizuje w czasie kongres wiedeński (X 1814 - VI 1815), rewolucję lipcową we Francji (1830)</p> <p>- identyfikuje postacie: Aleksandra I Romanowa, Ludwika Filipa</p> <p>- wskazuje państwa decydujące na kongresie wiedeńskim</p> <p>- wymienia najważniejsze cechy nowego</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>zasada restauracji, zasada legitymizmu, zasada równowagi europejskiej, karbonariusze, Młode Włochy, dekabryści, monarchia lipcowa</i></p> <p>- lokalizuje w czasie zawarcie Świętego Przymierza (IX 1815), powstanie dekabrystów (1825), powstanie niepodległej Grecji (1829)</p> <p>- lokalizuje w przestrzeni państwa, które odgrywały najważniejszą rolę podczas kongresu wiedeńskiego oraz</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>porządek wiedeński, reakcja, „koncert mocarstw”, rojaliści, risorgimento, ruch burszów</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: wybuch powstania Greków przeciwko Turcji (1821), bitwę pod Navarino (1827), powstanie belgijskie (1830)</p> <p>- lokalizuje w przestrzeni zmiany polityczne wywołane decyzjami</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>ruch filhellenistyczny</i></p> <p>- lokalizuje w czasie powstanie karbonariuszy we Włoszech (1820), traktat w Adrianopolu (1829), konferencję w Londynie (1830)</p> <p>- identyfikuje postacie: Wilhelma I, Leopolda I</p> <p>- wyjaśnia, jaki wpływ na losy Europy miały zasady polityczne ustanowione na kongresie wiedeńskim</p> <p>- wyjaśnia, jakie</p>	<p>- ocenia skutki polityczne decyzji podjętych na kongresie wiedeńskim</p> <p>- ocenia wpływ Świętego Przymierza na losy Europy po kongresie wiedeńskim</p>

		<p>ładu ustanowionego na kongresie wiedeńskim</p> <ul style="list-style-type: none"> - określa, które państwa stanowiły trzon Świętego Przymierza - wymienia państwa, w których w latach 20. i 30. XIX w. doszło do wystąpień rewolucyjnych - wyjaśnia, kto i dlaczego buntował się przeciwko systemowi wiedeńskiemu 	<p>kraje, w których w latach 20. i 30. XIX w. doszło do wystąpień rewolucyjnych</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Klemensa Metternicha, Giuseppe Mazziniego, Mikołaja I - przedstawia cele zwołania kongresu wiedeńskiego - wyjaśnia, jak powstał, na czym polegał i czemu miał służyć system wiedeński (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tych procesów) - przedstawia podział ziem polskich przeprowadzony na kongresie wiedeńskim - przedstawia okoliczności i cele powstania Świętego Przymierza - omawia przyczyny i 	<p>kongresu wiedeńskiego, kraje, w których doszło do interwencji armii państw Świętego Przymierza</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Ottona Wittelsbacha, Karola X, Adolphe'a Thiersa - charakteryzuje zasady ustalone na kongresie wiedeńskim - wymienia postanowienia kongresu wiedeńskiego w sprawie Niemiec i Włoch - omawia zmiany na mapie politycznej Europy wywołane decyzjami kongresu wiedeńskiego - omawia przyczyny i skutki powstania dekabrystów - omawia 	<p>znaczenie miało Święte Przymierze dla utrzymania porządku wiedeńskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia cele włoskiego ruchu odrodzenia narodowego - omawia walkę Belgów o niepodległość - wyjaśnia, z jakiego powodu europejskie mocarstwa zaangażowały się w konflikt z imperium osmańskim w sprawie greckiej 	
--	--	---	--	--	---	--

			przebieg rewolucji lipcowej we Francji	przebieg walk o niepodległość Grecji		
Rewolucja przemysłowa	<ul style="list-style-type: none"> • Rewolucja przemysłowa w Europie • Rozwój komunikacji • Rewolucja przemysłowa w Stanach Zjednoczonych • Skutki rewolucji przemysłowej 	<p>- stosuje pojęcia: <i>rewolucja przemysłowa, industrializacja, urbanizacja</i></p> <p>- wyjaśnia, dlaczego transport zyskał w XIX w. tak duże znaczenie</p> <p>- wymienia najważniejsze wynalazki pierwszej połowy XIX w.</p> <p>- wymienia przyczyny i skutki rewolucji przemysłowej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>proletariat, kapitaliści</i></p> <p>- lokalizuje w czasie opatentowanie maszyny parowej (1769) i otwarcie pierwszej linii kolejowej (1825)</p> <p>- identyfikuje postacie: George'a Stephensona, Samuela Morse'a</p> <p>- wymienia rejony Europy, w których rewolucja przemysłowa postępowała najszybciej</p> <p>- omawia rozwój komunikacji w pierwszej połowie XIX w.</p>	<p>- lokalizuje w czasie pierwszy morski rejs parowca (1813) i założenie Niemieckiego Związku Celnego (1834)</p> <p>- identyfikuje postacie: Samuela Colta, Isaaca Singera</p> <p>- wyjaśnia, dlaczego proces industrializacji w Europie nie przebiegał równomiernie</p> <p>- wyjaśnia, jaki wpływ na rozwój komunikacji miało wynalezienie maszyny parowej</p> <p>- przedstawia rozwój gospodarczy i przemiany w Stanach Zjednoczonych w czasie rewolucji przemysłowej</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>społeczeństwo industrialne, luddyci</i></p> <p>- lokalizuje w czasie wystąpienia luddystów (1811-1813)</p> <p>- wyjaśnia wpływ eksplozji demograficznej na przemiany w rolnictwie i przemyśle</p> <p>- wyjaśnia, dlaczego rewolucja przemysłowa wzbudziła ogromny sprzeciw społeczny</p> <p>- wyjaśnia, w jaki sposób upowszechnienie kolei zmieniło życie mieszkańców Europy</p>	<p>- ocenia skutki rewolucji przemysłowej, wskazując przyniesione przez nią korzyści i straty</p>

<p>Nowe idee polityczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Narodziny nowych nurtów politycznych • Liberalizm • Konserwatyzm • Początki ruchu robotniczego • Początki socjalizmu i komunizmu 	<p>- stosuje pojęcia: <i>konserwatyzm, liberalizm, socjalizm, komunizm</i></p> <p>- identyfikuje postacie: Adama Smitha, Edmunda Burke'a, Karola Marksa</p> <p>- wymienia idee polityczne, które zdobyły popularność w pierwszej połowie XIX w.</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>burżuazja, socjalizm utopijny, związek zawodowy, dyktatura proletariatu</i></p> <p>- lokalizuje w czasie ogłoszenie <i>Manifestu komunistycznego</i> (1848)</p> <p>- identyfikuje postacie: Johna Stuarta Milla, Henri de Saint-Simona</p> <p>- omawia założenia liberalizmu, konserwatyzmu, socjalizmu i komunizmu</p> <p>- wyjaśnia, dlaczego konserwatyści byli przeciwni gwałtownym zmianom politycznym i społecznym</p> <p>- przedstawia położenie klasy robotniczej i jego wpływ na ukształtowanie się i rozwój ruchu robotniczego (wskazując na</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>użyteczność, czartyści, walka klas</i></p> <p>- identyfikuje postacie: François Chateaubrianda, Fryderyka Engelsa</p> <p>- lokalizuje w czasie powstanie pierwszych związków zawodowych (1824), działalność czartystów w Anglii (1836-1848)</p> <p>- wyjaśnia, które grupy społeczne mogły być zainteresowane realizacją postulatów konserwatystów, liberałów, a które socjalistów i komunistów</p> <p>- omawia okoliczności, w jakich narodził się ruch robotniczy</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>falanster</i></p> <p>- identyfikuje postacie: Josepha de Maistre'a, Louisa de Bonalda, Adama Jerzego Czartoryskiego, Charles'a Fouriera, Roberta Owena</p> <p>- wyjaśnia, czym różniły się propozycje dotyczące sprawy robotniczej wysuwane przez związki zawodowe, czartystów i komunistów</p> <p>- przedstawia cele i skutki działalności czartystów</p> <p>- przedstawia powody, dla których konserwatyści krytykowali rewolucje i zmiany społeczne wprowadzane w pierwszej połowie XIX w.</p>	<p>- ocenia skutki społeczne i polityczne, jakie wywołało pojawienie się nowych idei politycznych</p> <p>- ocenia wpływ działalności związków zawodowych i ruchów politycznych na sytuację społeczną grup pozbawionych wpływu na losy państwa</p>
-----------------------------	--	---	---	--	---	---

			<p>związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p> <p>- omawia cele, jakie stawiały przed sobą związki zawodowe</p>	<p>- omawia postulaty socjalizmu utopijnego i wyjaśnia, dlaczego były one niemożliwe do zrealizowania</p>		
Wiosna Ludów	<ul style="list-style-type: none"> • Geneza Wiosny Ludów • Od rewolucji lipcowej do cesarstwa we Francji • Rewolucja wiedeńska • Powstanie węgierskie • Wiosna Ludów w Prusach i krajach niemieckich • Wiosna Ludów w krajach włoskich • Skutki Wiosny Ludów • Udział Polaków we Wiosnie Ludów 	<p>- stosuje pojęcie <i>Wiosna Ludów</i></p> <p>- lokalizuje w czasie Wiosnę Ludów (1848-1849)</p> <p>- lokalizuje w przestrzeni państwa, w których doszło do wystąpień Wiosny Ludów</p> <p>- identyfikuje postacie: Ludwika Napoleona Bonapartego (Napoleona III), Franciszka Józefa I, Józefa Bema</p> <p>- omawia przyczyny Wiosny Ludów</p> <p>- przedstawia skutki Wiosny Ludów</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>warsztaty narodowe, Parlament Frankfurcki</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: rewolucję w Paryżu (II 1848), wybuch rewolucji w Wiedniu (III 1848), wybuch rewolucji w Berlinie (III 1848), wybuch Wiosny Ludów w państwach włoskich (III 1848)</p> <p>- identyfikuje postacie: Lajosa Kossutha, Iwana Paskiewicza, Ludwika Mierosławskiego, Adama Mickiewicza</p> <p>- wymienia kraje europejskie, w których Wiosna Ludów przyniosła trwałe zmiany</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>bankiety</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: powstanie węgierskie (III 1848 - X 1849), powstanie robotnicze we Francji (VI 1848), wybranie Ludwika Napoleona Bonapartego prezydentem Francji (XII 1848), wybuch Wiosny Ludów w Państwie Kościelnym (II 1849)</p> <p>- identyfikuje postacie: Ludwika Filipa, Ferdynanda I Habsburga, Fryderyka Wilhelma IV</p>	<p>- lokalizuje w czasie: zarazę ziemniaczaną w Europie (1845-1847), objęcie tronu przez Franciszka Józefa I (XII 1848)</p> <p>- identyfikuje postacie: Henryka Dembińskiego, Wojciecha Chrzanowskiego, Józefa Wysockiego</p> <p>- przedstawia, jak zmieniała się sytuacja polityczna we Francji podczas Wiosny Ludów</p> <p>- wyjaśnia, na czym polegała postępowość reform II Republiki Francuskiej</p> <p>- omawia udział</p>	<p>- ocenia, które z przyczyn wybuchu Wiosny Ludów były wynikiem działań ówczesnych władców europejskich, a na które nie mieli oni żadnego wpływu</p> <p>- oceni trwałość reform i zmian ustrojowych wprowadzonych w czasie Wiosny Ludów</p>

			<p>- przedstawia przyczyny, przebieg i skutki Wiosny Ludów (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p> <p>- rozróżnia, które z wystąpień Wiosny Ludów były rewolucjami społecznymi, a które ruchami zjednoczeniowymi lub powstaniami narodowymi</p> <p>- omawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w Austrii i na Węgrzech</p>	<p>- wyjaśnia, dlaczego Wiosna Ludów we Francji nie przyniosła oczekiwanych rezultatów</p> <p>- wyjaśnia, dlaczego powstanie węgierskie w czasie Wiosny Ludów poniosło klęskę</p> <p>- opisuje przebieg i skutki Wiosny Ludów w państwach włoskich</p> <p>- przedstawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w Prusach</p>	Polaków w europejskiej Wiośnie Ludów	
Rozdział VIII. Polacy po kongresie wiedeńskim						
Ład wiedeński na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> • Nowy podział ziem polskich • Zabór pruski • Sytuacja społeczna i gospodarcza w zaborze pruskim • Rzeczpospolita Krakowska • Galicja 	<p>- stosuje pojęcia: <i>Rzeczpospolita Krakowska, Wielkie Księstwo Poznańskie, Królestwo Polskie, Galicja</i></p> <p>- lokalizuje w przestrzeni podział ziem</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>germanizacja, uwłaszczenie, ziemie zabrane</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: uwłaszczenie chłopów w zaborze pruskim (1816-1823), zniesienie pańszczyzny w</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>filomaci, filareci, reforma regulacyjna</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: utworzenie Uniwersytetu Warszawskiego (1816), nadanie</p>	<p>- lokalizuje w czasie ufundowanie Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie (1817)</p> <p>- identyfikuje postacie: Samuela Bogumiła Lindego,</p>	<p>- ocenia, w którym zaborze sytuacja Polaków wyglądała najkorzystnie j pod względem swobód</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Ziemie zabrane • Polska nauka i oświata w pierwszej połowie XIX wieku 	<p>polskich na kongresie wiedeńskim - przedstawia podział ziem polskich przeprowadzony na kongresie wiedeńskim</p>	<p>Galicji (1848) - identyfikuje postacie: Aleksandra I, Adama Jerzego Czartoryskiego, Franciszka I, Wilhelma III - wyjaśnia, w jaki sposób funkcjonowała ograniczona autonomia w Wielkim Księstwie Poznańskim - przedstawia sposób zarządzania Galicją - wymienia instytucje polskiego życia kulturalnego i oświatowego na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w.</p>	<p>konstytucji Rzeczypospolitej Krakowskiej (1818), wprowadzenie obowiązku szkolnego w zaborze pruskim (1825), równouprawnienie obywateli w zaborze pruskim (1848) - identyfikuje postacie: Antoniego Radziwiłła, Edwarda Flotwella, Tomasza Zana, Wojciecha Bogusławskiego, Stanisława Kostki Potockiego - wyjaśnia, co było przyczyną konfliktu między szlachtą i chłopami w Galicji - omawia ustrój Rzeczypospolitej Krakowskiej - omawia</p>	<p>Józefa Maksymiliana Ossolińskiego - przedstawia sytuację społeczną w zaborze rosyjskim, pruskim i austriackim - porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich pod zaborem pruskim i austriackim - porównuje sytuację poszczególnych grup społeczeństwa polskiego pod zaborem pruskim i austriackim - porównuje sytuację kultury i oświaty polskiej w poszczególnych zaborach w pierwszej połowie XIX w.</p>	<p>politycznych - ocenia, czy ustrój Rzeczypospolitej Krakowskiej sprzyjał rozwojowi kultury polskiej</p>
--	--	--	--	--	---	---

				<p>sytuację Polaków na ziemiach zabranych</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia proces uwłaszczenia chłopów w zaborze pruskim - przedstawia rolę Królestwa Polskiego jako centrum życia kulturalnego i oświatowego na ziemiach polskich w latach 1815-1830 		
Królestwo Polskie	<ul style="list-style-type: none"> • Ustrój Królestwa Polskiego • Sytuacja społeczna i gospodarcza • Działalność legalnej opozycji • Pierwsze spiski 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>opozycja legalna</i>, <i>opozycja nielegalna</i> - lokalizuje w czasie nadanie konstytucji Królestwu Polskiemu (1815) - identyfikuje postacie: Aleksandra I, Adama Jerzego Czartoryskiego - wymienia najważniejsze organizacje spiskowe działające w 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>kalizanie</i>, <i>cenzura</i>, <i>prewencyjna</i> - lokalizuje w czasie: początek konfliktu cara z polską opozycją (1820), powstanie Towarzystwa Patriotycznego (1821) - identyfikuje postacie: Mikołaja I, Konstantego Romanowa, Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Józefa 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie powstanie Wolnomularstwa Narodowego (1819), powstanie Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego (1825), powstanie Banku Polskiego (1828) - identyfikuje postacie Wincentego i Bonawentury Niemojowskich, Waleriana Łukasińskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jaki status miały ziemie dawnej Rzeczypospolitej znajdujące się pod panowaniem carskiej dynastii Romanowów - opisuje, jak zmieniały się nastroje Polaków względem carskiego panowania w Królestwie Polskim oraz wyjaśnia, czym te zmiany były spowodowane 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia, jakie korzyści, a jakie problemy mogło przynieść Królestwu Polskiemu położenie na pograniczu trzech mocarstw

		Królestwie Polskim - wymienia instytucje, które według konstytucji z 1815 r. sprawowały w Królestwie Polskim władzę ustawodawczą, wykonawczą i sędziowską	Zajęczka - charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego ustanowiony w konstytucji z 1815 r. - wymienia cele, jakie stawiała sobie opozycja legalna i nielegalna w Królestwie Polskim	Ignacego Prądzyńskiego, Stanisława Staszica - wyjaśnia, dlaczego konstytucja Królestwa Polskiego należała do najbardziej liberalnych ustaw zasadniczych w Europie - omawia reformy Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego i ich skutki		
Powstanie listopadowe	<ul style="list-style-type: none"> • Noc listopadowa • Co dalej z powstaniem? • Wojna z Rosją • Powstanie poza Królestwem Polskim • Międzynarodowa reakcja na powstanie • Następstwa powstania listopadowego 	- stosuje pojęcie <i>noc listopadowa</i> - lokalizuje w czasie wybuch powstania listopadowego (29 XI 1830), rozpoczęcie wojny z Rosją (II 1831) - identyfikuje postacie: Piotra Wysockiego, Józefa Chłopickiego	- stosuje pojęcia: <i>noc paskiewiczowska</i> , <i>katorga</i> - lokalizuje w czasie: uznanie przez sejm powstania listopadowego za narodowe (18 XII 1830), detronizację Mikołaja I (25 I 1831), wprowadzenie Statutu	- lokalizuje w czasie: powstanie Sprzysiężenia Podchorążych (1828), układ rosyjsko-austriacki (1833) - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod Stoczkiem i Dobrem (II 1831), bitwy pod Wawrem i Dębem	- lokalizuje w czasie przekształcenie się Rady Administracyjnej w Rząd Tymczasowy (3 XII 1830), wprowadzenie rosyjskiego kodeksu karnego (1847) - identyfikuje postacie: Michała	- ocenia postawę przywódców powstania - ocenia skutki klęski powstania listopadowego o - ocenia międzynarodową reakcję na powstanie listopadowe

		<p>- wymienia przyczyny wybuchu powstania listopadowego</p> <p>- wskazuje główne etapy wojny z Rosją</p> <p>- wymienia represje, jakie spadły na Polaków w Królestwie Polskim po klęsce powstania listopadowego</p>	<p>Organicznego (1832)</p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Grochowem (25 II 1831), bitwę pod Ostrołęką (26 V 1831)</p> <p>- identyfikuje postacie: Mikołaja I, Konstantego Romanowa, Adama Jerzego Czartoryskiego, Iwana Paskiewicza</p> <p>- omawia sytuację w Królestwie Polskim przed wybuchem powstania listopadowego</p> <p>- opisuje wydarzenia nocy listopadowej</p> <p>- wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny z Rosją miały bitwy pod Grochowem i Ostrołęką</p> <p>- przedstawia, jakie znaczenie dla powstania listopadowego miały obrona i kapitulacja Warszawy</p> <p>- przedstawia</p>	<p>Wielkim (III 1831), bitwę pod Iganiami (IV 1831), obronę Warszawy (6-8 IX 1831)</p> <p>- identyfikuje postacie: Maurycego Mochnackiego, Joachima Lelewela, Iwana Dybicza, Ignacego Prądzyńskiego, Emilii Plater, Jana Krukowieckiego</p> <p>- omawia postawy społeczeństwa polskiego wobec wybuchu powstania- przedstawia przebieg powstania listopadowego poza granicami Królestwa Polskiego</p> <p>- omawia reakcje państw europejskich na wybuch</p>	<p>Radziwiłła, Józefa Dwernickiego, Józefa Sowińskiego, Konstantego Ordon</p> <p>- przedstawia rolę sejmu w powstaniu listopadowym</p> <p>- charakteryzuje działania Rządu Narodowego w czasie wojny polsko-rosyjskiej</p> <p>- przedstawia skutki klęski powstania listopadowego dla mieszkańców ziem zabranych oraz zaborów pruskiego i austriackiego</p>	
--	--	---	---	--	---	--

			przykłady polityki rusyfikacyjnej po powstaniu listopadowym	powstania listopadowego - omawia polityczne następstwa wydania Statutu Organicznego		
Wielka Emigracja i konspiracja w kraju	<ul style="list-style-type: none"> Polacy po upadku powstania listopadowego Emigracyjne stronnictwa polityczne Działalność spiskowa w ziemiach polskich Polski romantyzm Romantyzm na emigracji 	<p>- stosuje pojęcia: <i>romantyzm</i>, <i>Wielka Emigracja</i></p> <p>- identyfikuje postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Zygmunta Krasińskiego, Fryderyka Chopina-</p> <p>wyjaśnia, jakie wartości były najważniejsze dla twórców okresu romantyzmu</p> <p>- wyjaśnia, dlaczego polską emigrację po powstaniu listopadowym nazwano wielką</p> <p>- wymienia</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>emisariusz</i></p> <p>- lokalizuje w czasie publikację <i>Ballad i romansów</i> Mickiewicza (1822), powstanie Hôtel Lambert (1831), Komitetu Narodowego Polskiego (1831), powstanie Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1832), założenie Gromad Ludu Polskiego (1835)</p> <p>- lokalizuje w przestrzeni kierunek emigracji polskiej w latach 1831-1832</p> <p>- identyfikuje postacie: Cypriana Norwida, Joachima Lelewela, Tadeusza Krępowieckiego,</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>mesjanizm</i></p> <p>- lokalizuje w czasie utworzenie Komitetu Narodowego Emigracji Polskiej (1832), założenie Stowarzyszenia Ludu Polskiego (1835), ogłoszenie <i>Manifestu</i> Towarzystwa Demokratycznego o Polskiego (1836)</p> <p>- identyfikuje postacie: Andrzeja Towiańskiego, Wiktora Heltmana, Karola Libelta, Piotra Ściegiennego</p>	<p>- lokalizuje w czasie: powstanie Młodej Polski (1834), powstanie Związku Narodu Polskiego (1839), powstania Związku Chłopskiego (1840-1844), utworzenie Związku Plebejuszy (1842), powołanie Centralizacji Poznańskiej (1844)</p> <p>- identyfikuje postacie: Karola Stolzmana, Stanisława Worcella, Karola Levittoux, Edwarda Dembowskiego</p> <p>- wyjaśnia, dlaczego inaczej traktowały</p>	<p>- ocenia rolę romantyzmu w kształtowaniu się polskiej świadomości narodowej</p> <p>- ocenia znaczenie Wielkiej Emigracji dla podtrzymania walki o niepodległość Polski</p>

		stronnictwa polityczne Wielkiej Emigracji	Szymona Konarskiego - omawia osiągnięcia polskiej literatury romantycznej - charakteryzuje programy organizacji politycznych Wielkiej Emigracji - wyjaśnia, w jaki sposób organizacje na emigracji utrzymywały kontakt z Polakami pod zaborami	- wyjaśnia, jaką rolę odegrał mesjanizm w kształtowaniu się polskiej świadomości narodowej - opisuje sytuację Polaków, którzy zdecydowali się na emigrację po powstaniu listopadowym - wymienia organizacje spiskowe wskazując obszar ich działania	polskich emigrantów narody, a inaczej rządy państw Europy Zachodniej - porównuje programy organizacji politycznych Wielkiej Emigracji - wyjaśnia, w jaki sposób starano się upowszechnić sprawę narodową w najniższych warstwach społeczeństwa polskiego pod zaborami	
Wiosna Ludów na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> • Rabacja galicyjska • Powstanie krakowskie w 1846 roku • Wiosna Ludów w Wielkopolsce • Wiosna Ludów w Galicji • Następstwa Wiosny Ludów 	<p>- stosuje pojęcie <i>rabacja</i></p> <p>- lokalizuje w czasie początek Wiosny Ludów w Wielkopolsce (III 1848)</p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni rabację galicyjską (II-III 1846)</p> <p>- wyjaśnia, w jakich okolicznościach</p>	<p>- lokalizuje w czasie: powstanie krakowskie (II 1846), likwidację Rzeczypospolitej Krakowskiej (XI 1846), zniesienie pańszczyzny w Galicji (IV 1848)</p> <p>- identyfikuje postacie: Jakuba Szeli, Ludwika Mierosławskiego</p> <p>- omawia przebieg i skutki powstania</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>serwituty</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: ugodę w Jarosławcu (IV 1848), kapitulację sił polskich w Wielkopolsce (V 1848)</p> <p>- identyfikuje postacie: Jana Tyssowskiego, Edwarda Dembowskiego</p>	<p>- lokalizuje w czasie pacyfikację Lwowa przez Austriaków (XI 1848)</p> <p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Miłosławiem (IV 1848)</p> <p>- identyfikuje postać Wacława Zaleskiego</p> <p>- wyjaśnia, dlaczego</p>	<p>- ocenia wpływ Wiosny Ludów na kształtowanie się świadomości narodowej Polaków</p>

		<p>doszło do rabacji galicyjskiej</p> <p>- omawia skutki Wiosny Ludów w Galicji</p>	<p>krakowskiego</p> <p>- przedstawia przebieg Wiosny Ludów w zaborze pruskim i Galicji (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p>	<p>- omawia plany powstańcze przygotowywane przy współudziale emisariuszy Towarzystwa Demokratycznego o Polskiego</p> <p>- wyjaśnia, dlaczego wystąpienia Wiosny Ludów w Poznaniu poniosły klęskę</p> <p>- omawia przebieg Wiosny Ludów w zaborze austriackim</p>	<p>planowane na 1846 r. polskie powstanie narodowe w trzech zaborach miało w praktyce bardzo ograniczony zasięg</p> <p>- wskazuje, które spośród zmian dokonanych w XIX w. mogły przyczynić się do ukształtowania świadomości narodowej wśród polskiego chłopstwa</p>	
--	--	---	--	---	---	--